ԱՒԵՏԱՒԻՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԵ· ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՅՈՒՆԻՍ 14, 1902 ԹԻՒ 24

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Եր֊ես
Բարեպաշտութեան Պտուղ	209
Խղճմտիա Բաժնեկտէր	209
Հերկել եւ Տափանել	209
Ամերիկայի Բնիկները	210
Երիտասարդը եւ Դրամ	211
Ինչ Ըսաւ Հարուստ Մը Հարստութեան Վրայ	211
Նոր Վիճակով Մէջ Սպասաւորներու Խնդիրը	212
Զգուշութիւն Պատուաստուածի Ժամանակ	212
Անլեզուք	212
Ֆրանսայի Մէջ Աւետ. Եկեղեցւոյ Կազմութիւն եւ Հովուի Ձեռնադրութիւն	213
Պատ. Հայկ Կիրակոս Բարակեան	213
Խարբերդի Դպրեվանքին	214
Ազդեր	214
Հանգէս Քաղաքական	215
Դրամական	216

ԱՒԵՏԱՒԻՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ· կը հրատարակուի ամեն շաբաթ օր։

Տարեկան գինն է մայրաքաղաքիս եւ գաւառներու համար կանխիկ 30 դահ· արծաթ, օտար երկիրներու համար 11½ տոլար, կամ 6 շիլին, կամ 7 ¾ Ֆրանք։ Մէկ թերթի գինն է 30 փարա։ Ամսաթերթին տարեկան գինն է 6 դահ· ամեն տեղւոյ համար։ Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Խմբագրութեան վերաբերեալ ամեն պարտին ուղղուիլ առ Տր· Հ· Ս· ՊԱՐՆԵՄ եւ բաժանորդագրութեան վերաբերեալներն առ Տր· Հ· Ք· ԿՐԻՆ, Ամերիկան Թաղ, կ· պոլիս։

Ամերիկայի Միսիոնարաց Ընկերութեան կողմանէ,
Հ· Ք· ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՂԱՑԻՐ
Հ· Ս· ՊԱՐՆԵՄ, ՏՆՕՐԵՆ–ԽՄԲԱԳԻՐ

ԲԱՐԵՊԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՊՏՈՒՂ

Զուարթութիւն, հաճոյութիւն, ուրախ եւ չէնչող բնաւորութիւն, ահա ճշմարիտ բարեպաշտութեան ճոխագոյն պտուղները ունինք։ Եթէ երբեք մեր Քրիստոնէութիւնը բան մը կ'արժէ, եթէ ունի չահախնդրական եւ արուեստական բարեպաշտութեան տակը ցոյցէն զատ եւ տարբեր բան մը, այն ժամանակ հաճելի պիտի դարձընէ մեզ, պիտի ոգեւորէ մեր զուարթութիւնը, պիտի անուշցնէ մեր վարքը, եւ պիտի մեղմացնէ մեր բնաւորութիւնը։ Նորոգուած կեանքի գրեթէ առաջին նշանն է փոքրիկ բայց տգեղ դժուարութիւններ հարթելու եւ ողորկելու ճգնիլ, քաղցրութեան եւ պարզութեան ընդհանուր զգացման մը նպաստել եւ այսպէս փարատել կեանքի բթութիւնը, դառնութիւնը եւ տաղտուկը։ Կայ Քրիստոնէական գործ զոր ոչ մէկ յանձնաժողովով կարող է գործել, ոչ մէկ կազմակերպութիւն կարող է ի գլուխ հանել եւ ոչ մէկ կանոնագրութիւն կարող է նպաստաւորել։ Մարդկային հպում կը պահանջէ այն։ Ժպիտով, բարի գալստեան ողջոյնով եւ ձեռքի սեղմումով միայն կրնայ կատարուիլ։

ԽՂՃԱՄԻՏ ԲԱԺՆԵՏԷՐ

Հանքային ընկերութիւն մը պիտի սնանկանար։ Բաժնետէրերը ծանր կորուստներ պիտի կրէին։ Ասոնց մէջ մէկը կար որ իր հաճելի բնաւորութեան եւ բարեսրտութեան համար չատ սիրելի էր։ Ընկերութեան փափուկ կացութեան տեղեակ անձ մը որոշեց անոր խրատ տալ որ ծախէ իր բաժնէթղթերը։ Գնաց տեսաւ զայն եւ ըսաւ թէ, եթէ շուտով ծախէ իր թղթերը, պիտի չահի։

"Ինչո՞ւ," հարցուց ան։ "Գիտէք որ հանքերուն գինը չատ կոտրած է։" "Երբ ես այս թղթերս առի, վտանգն աչքս առի։" "Այո, բայց հիմա, քանի որ ժամանակ կայ, ծախելու էք որ կորուստ չկրէք։" "Եւ եթէ չծախեմ, ինչ պիտի ըլլայ։" "Հաւանօրէն բոլոր ունեցածնիդ պիտի կորսնցնէք։" "Իսկ եթէ ծախեմ, ուրիշ մը պիտի կորսնցնէ իմ տեղս։" "Այո, կարծեմ այդպէս պիտի ըլլայ։" "Կը կարծէք թէ ճշմարիտ քրիստոնեայ մը պիտի ծախէր։" "Բարեդէպ հարցում մը չէ այդ։ կարծեմ պիտի չծախէր։" "Ես քրիստոնեայ եմ, պարոն, եւ կ'ուզեմ իմ ցերեկս հետեւիլ։ ուստի չեմ ծախեր։"

Չծախեց եւ քիչ յետոյ ամէն բան կորսընցուց, եւ ստիպուեցաւ նիւթապէս նոր կեանք սկսիլ։ Բայց երբ այն կողմերու մարդիկ ուզեն քրիստոնեայ մը ցոյց տալ, գիտեն թէ ո՛ւր կրնան գտնել զայն։

ՀԵՐԿԵԼ ԵՒ ՏԱՓԱՆԵԼ

Երկրագործական բարոյագիտութեան անտեղեակ օրիորդ մը տեսնելով որ մարդ մը սկսաւ բուսականութեամբ ուռճացայած դաշտ մը հերկել, "ինչ ամօթ բան է," ըսաւ, "աւերել աւերել այսպիսի գեղեցիկ դաշտ մը։" "Երկու ամիսէն դարձեալ եկուր եւ այն ատեն պիտի տեսնես աւելի գեղեցիկ դաշտ մը," պատասխանեց մարդուկը· "կարելի չէ սերմանել հոս առանց նախապէս արօրելու։" Եւ ապա վճռական ձայնով յարեց· "Հունձք չըլլար առանց հերկելու։" Այս ճշմարիտ է նաեւ արտերէ տարբեր բաներու նկատմամբ։ Ահա քարոզիչները կը մեղադրուին իրենց ունկնդիրներուն սիրտերը վեր ի վայր ընելնուն համար։ Միշտ սիրելի չեն անոնք։ Հարկաւ չեն, բայց "հունձք չըլլար առանց հերկելու։"

Երեւակայութեամբ ետ երթանք մինչեւ այն օրը, երբ երեք հազար հոգի բերուեցան եկեղեցին։ Քարոզիչն անշուշտ հերկելու չատ գործ տեսած էր։ Պետրոս նախ հերկեց մարդոց սիրտերը եւ խիղճերը։ Ընոնց յիշեցուց թէ իրենք մարդասպան էին եւ մեծ աչխուժութեամբ պաշտպանեց այս ամբաստանութիւնը։ Անոնց սրտին թափանցելէ ետքը միայն ցանեց սերմը։ Զուր վաստակ պիտի ըլլար աւելի կանուխ ցանել։ Արեւելքի, ամպհովանիի եւ հրեշտակաթեւի վրայ քարոզողը կրնայ իր ունկնդիրներուն լաւ զգացում պատճառել, բայց ոչ ոք կը ստիպուի "ինչ ընեմ որ հոգիս փրկուի" աղաղակել այդպիսի քարոզութեան աղդեցութեան տակ։ Յովհաննէս Մկրտիչ Քրիստոսի ճամբայ պատրաստեց՝ մարդոց խօսելով իրենց մեղքերուն վրայ։ "Ապաչխարեցէք," կ'աղաղակէր ան, նմանապէս Քրիստոս։ Անկարելի է հաճոյակատար մեղաւորի մը ազդել ցորչափ հաճոյակատար մնայ ան։ Նոյն տարրը կը գտնենք Պետրոսի եւ Պօղոսի քարոզութեան մէջ, նաեւ բոլոր անոնց՝ որոնք յաջողեցան մարդոց փնտռել տալ հոգւոյ կեանքի աւելի բարձր ոլորտներ։ Մեր հայրերը արօրը եւ տափանը աւելի կը գործածէին քան մենք, եւ սակայն նոյն սկզբունքը ճշմարիտ կը մնայ դեռ։ "Հունձք չըլլար առանց հերկելու։"

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԲՆԻԿՆԵՐԸ

[Խմբագրական]

1.

Երբ Քոլոմպոս 71 օր անընդհատ դէպ արեւմուտք նաւելէ ետքը ցամաք նշմարեց եւ ծովափ ելլելով տեսաւ թէ բնակիչ կար հոն, կարծեց թէ Հնդկաստան հասած էր եւ Հնդիկ կոչեց բնակիչները։ Այս սխալէն ծագումառած անունը տակաւին կը կրեն անոնք։ Եւ Ամերիկեան Հնդիկները մարդկային ընտանիքին այն ճիւղն են, որու վրայ ամէնէն քիչ բան գիտեն այս պետութեան մարդիկը։ Անոնք կը բնակին երկրագնտիս միւս կողմը եւ արեւելեան ցամաքին վրայ չունին ներկայացուցիչ։ Կ. պոլսոյ բնակիչները Եւրոպական ամէն երկիրներու եւ Ափրիկեան չատ երկիրներու ներկայացուցիչներ կը տեսնեն։ Կեդրոնական Ասիայէ, Զինէ, Ճափոնէ եւ Հնդկաստանէ եկող ուղեւորներ չատ անգամ կ'երեւին մեր մէջ։ Բայց մենք չենք կարծեր որ այս մեծ մայրաքաղաքին փողոցներէն երբեք անցած ըլլայ մէկ անդամն այս ցեղին, որ իրր 400 տարի առաջ անվիճելի տէրն էր բովանդակ արեւմտեան ցամաքին։ Եւ այս Հնդիկները քաղաքական կարեւորութիւն չունին։ Անոնցմէ կէնդանի մնացողները բազմաթիւ փոքր ցեղերու բաժնուած են կամ սպիտակամորթներու խառնուած՝ իրրեւ քաղաքացիներ այն երկրին, ուր իրենց նախնիները երբեմն առանձին կը բնակէին։ Հաւանականութիւն չկայ երբեք որ անոնք նշանաւոր դիրք մը առնեն օր մը եւ իրենց համար տեղ մը պատրաստեն աշխարհի մեծ պետութիւններուն կարգին մէջ, ինչպէս պատրաստեց Ճափոն իրեն համար։ Անոնք երկրագնտիս բնակիչներուն մէկ չորրորդը պարունակող բազմամարդ պետութիւն մը չեն կազմեր Զինացիներուն նման, որոնց մէջ ճարտարագործ ազգեր կը ջանան իրենց առեւտուրը ծաղկեցնել։ Անոնք ծանօթ տեղ մը չունին աշխարհի ընթացիկ պատմութեան մէջ, եւ գրեթէ այնպէս բացարձակօրէն չեն յիշուիր ու մտածուիր Արեւելքի բնակիչներէն որպէս թէ ուրիշ մոլորակի մը վրայ բնակէին։

Եւ սակայն Հնդիկները ուսումնասիրութեան չահեկան նիւթ մը կը կազմեն։ Անոնք մարդկային ընտանիքին անգամներն են, եւ հին Հռոմայեցի իմաստասէրին սա յայտարարութիւնը թէ «ես մարդկային ոչ մէկ բան ինծի օտար կը համարիմ» ուղիղ սկզբունք մը կը յայտնէ։ Կենդանաբաններ կը չահագրգռուին ամէն ապրող կենդանիի ունակութիւնները ուսումնասիրելով, եւ դարեր առաջ սպառած կենդանիներու ոսկրները իրար բերելով եւ անոնց անդամազննութիւնը ուսումնասիրելով կրցածնին կը սորվին այն կենդանիներուն կենցաղին նկատմամբ։ Անշուշտ մարդկային ընտանիքին մէկ ճիւղն աւելի չահեկան է քան ոեւէ կենդանի։ Եւ Ամերիկեան Հնդիկներուն դիրքը աւելի հրապուրիչ կ'ընծայէ անոնց կեանքին ուսումնասիրութիւնը։ Ահաւասիկ մարդիկ, որոնց առանձնայատկութիւնները կը զատեն զանոնք արեւելեան ցամաքին բոլոր մարդկային ցեղերէն։ Անոնք չեն կրնար դասուիլ Կովկասեաններուն, Մոնկոլեաններուն, Մալայեաններուն կամ Սեւամորթներուն հետ, քանզի գոյնով եւ ուրիշ նկատումներով կը տարբերին անոնց ամէնէն։ Եւ դարերով ապրեցան առանց յարաբերութիւն ունենալու միւս կիսագնտին բնակիչներուն հետ։ Եթէ չենք կրնար բոլորովին վստահ ըլլալ թէ մոլորական նաւազներ հովէն քշուելով չինական Ամերիկայի ափերը, նոյն իսկ եթէ քանի մը անհատներ այս կերպով ինկան Ամերիկեան ցամաքը եւ ողջ թողուեցան վայրենիներէն, անոնց ներկայութիւնը զգալի ազդեցութիւն մը պիտի չունենար ընդարձակ ցամաքին վրայ տարածուած ցեղերուն սովորութիւններուն վրայ։

Ինչ էին ուրեմն սովորութիւններն այս ցեղերուն որոնք լայնարձակ ովկիանոսներու մէջտեղ փակուած էին եւ որոնց չհասաւ Արեւելքի վաղեմի քաղաքակրթութիւններուն ազդեցութիւնը։ Կառավարական ինչ ձեւեր հաստատեցին։ Ինչ էր անոնց ընտանեկան կեանքին բնութիւնը։ Ինչ միջոցներով ապրուստ կը հոգային եւ ինչ արհեստներ եւ սովորութիւններ կը գտնուէին անոնց մէջ։ Ինչ էին անոնց հաւատքները նկատմամբ բաներու ծագման, անտեսանելի աշխարհին եւ յետ մահու կեանքին, եւ կրօնական երկրպագութեան ինչ ձեւեր կային անոնց մէջ։ Ներկայ եւ յաջորդ յօդուածներուն նպատակն է այս հարցումներուն համապատասխանող տեղեկութիւն հաղորդել։ Անցեալները Բոսթընի Գոլչճի աշակերտներուն ճառ մը խօսելու հրաւիրուելով Ամերիկայի Բնիկներն ընտրեցինք իրրեւ նիւթ մեր ճառին։ Անոր պատրաստութիւնը եւ մեր մտքին վրայ ըրած հաճելի ներգործութիւնը թելադրեցին յօդուածներու չարք մը, զոր այս թուով կը սկսինք։

Ամերիկեան Հնդիկներու ծագումն անծանօթ է։ Ընդհանրապէս կը կարծուի թէ անոնք Ասիայէ Ամերիկա անցան Պեհրինկի նեղուցէն։ Եւ եթէ այս կարծիքն ուղիղ է, հաւանօրէն այս գաղթումը չորրդաբար քանի մը անգամ տեղի ունեցաւ նման Եւրոպայի ողողման իմաստ Գոթերու, Հոներու, Վանդալներու եւ ուրիշ ցեղերու, որոնք խումբ խումբ դիմեցին հոն Արեւելքէն։ Բայց Հիւսիսային Ասիոյ ցեղերուն եւ Բնիկ Ամերիկացիներուն միջեւ գոյութիւն ունեցող ֆիզիքական տարբերութիւններէն կը տեսնուի թէ, եթէ այդպիսի գաղթում տեղի ունեցաւ, չատ դարեր առաջ տեղի ունեցած ըլլալու է։ Որչափ գիտենք մենք, Հնդիկներուն մէջ չկայ աւանդութիւն մը որ այդ կարծիքն հաստատէ։ Այս միջոցիս Ամերիկայի գիտուններու խումբ մը կը վերագառնայ Սիպերիայէ, որոնք լեզուական կամ այլ ապացոյցներ փնտռեցին ի նպաստ Հնդիկներուն Ասիայէ եկած ըլլալուն։ Բարեչրջական նին համար գժուար չէ խնդիրը, վասն զի կրնայ պնդել թէ Հնդիկները Արեւմտեան ցամաքի կենդանիներէն առաջ եկած են, եւ թէ ամենադոյզն մերձաւորութիւն չկայ անոնց ու այս ցամաքին մարդոց միջեւ։ Բայց այս հակառակ է Պօղոսի այն յայտարարութեան զոր ըրաւ Աթէնքի մէջ, թէ Աստուած «բոլոր մարդոց ազգերը մէկ արիւնէ մը ըրաւ,» եւ մենք չենք կարող ընդունիլ զայն։ Նոյն իսկ եթէ ընդունինք բարեչրջման վարդապետութիւնը, կրնանք հաւատալ թէ արդի Հնդիկներուն նախնիները կերպով մը Արեւմտեան ցամաքն անցան հազարաւոր տարիներ առաջ եւ թէ բոլոր մարդիկ նոյն նախածնողքէն սերեցան եւ ամէնքը կը վերաբերին մարդկային նոյն ազգին որու ծնաւ Քրիստոս։

Հնդիկներուն ծանօթ պատմութիւնը իրր հինգ դար միայն կ'երթայ դէպ ի ետ, այսինքն մինչեւ այնպիսի ժամանակ մը որ Եւրոպացիներու ձեռամբ Ամերիկայի գտնուելէն չատ առաջ չէ։ Անոնց կանխագոյն պատմութեան վրայ տեղեկութեան իրրեւ աղբիւր ունինք միայն բնաջինջ եղած ցեղերու մնացորդներ եւ առասպելախառն աւանդութիւններ։ Ճարտարապետական մնացորդները, մանաւանդ անոնք որ Մեքսիքոյի եւ Կեդրոնական Ամերիկայի մէջ կը գտնուին եւ Ազթէքներուն եւ անոնց աւելի քաղաքակիրթ նախորդներուն, Թոլթէքներուն, գործն են եւ մնացորդները Փերուի ուր քանի մը ցեղեր կը բնակէին Ինքասներու կամ կայսրերու իշխանութեան տակ՝ բարձր տիպար կը ներկայացնեն։ Որչափ կրնանք դատել մնացած ապացոյցներէն, Ամերիկեան քաղաքակրթութիւնը Ինքասներուն ձեռամբ կառավարուած երկիրներուն եւ Թոլթէքներուն մէջ էր որ իր բարձրագոյն աստիճանին հասաւ Եւրոպացիներուն մուտէն առաջ։ Միացեալ Նահանգներուն մէջ գըտնուած են ամրութիւններու չրջապիծեր եւ բաւական մեծութեամբ արուեստական հողակոյտեր, երբեմն բոլորչի, երբեմն ալ մարդու եւ անասուններու կերպարանքով։ Ամերիկեան այս հնութիւններուն ուսումնասիրութիւնը չատերու հետաքրքրութիւնը չարժած է։ Բայց ոչ Բրզքօի արեգական հոյակապ տաճարին մէջ ի Փերու, ոչ ալ Կեդրոնական Ամերիկայի Թոլթէքեան-մնացորդներուն մէջ եւ ոչ ալ Միացեալ Նահանգներու հողակոյտներուն մէջ կը գտնուին Հնոյն Ասորեստանի եւ Բաբելոնիոյ գլաններուն նման գրաւոր գլաններ կամ ուրիշ ոեւէ տեսակ արձանագրութիւն, որով մեզի աւանդուի անցեալ ցեղերու եւ ազգերու պատմութիւնը։

Վստահելի կարծիք մը չկրնար յայտնուիլ Քոլոմպոսի ժամանակ Ամերիկայի մէջ բնակող Ամերիկացիներու թիւին նկատմամբ։ Կը հաշուուի թէ եօթը միլիոն Հնդիկ կայհիմա Հարաւային Ամերիկայի մէջ եւ թէ Մեքսիքոյի եւ Կեդրոնական Ամերիկայի բնակիչներուն մեծամասնութիւնը Հնդիկներէ սերած են։ Սակայն մեր նպատակը չէ բոլոր Հնդիկներուն պատմութիւնն ընել, քանզի չատ ընդարձակ նիւթ կ'ըլլայ այդ, այլ՝ այն Հնդիկներուն վրայ խօսիլ որոնք Միացեալ Նահանգներուն մէջ կը բնակին հիմա կամ բնակած են սպիտակամորթներուն հոն գալէն առաջ։

Տղայութեանս օրերուն դեռ քանի մը Հնդիկներ կը բնակէին ծննդավայր գիւղիս մօտերը։ Որոշ կը յիշեմ դեռ երկու այր եւ երկու կին եւ մանչ մը։ Սպիտակամորթներու պէս կը հագուէին, Անգղիերէն կը խօսէին եւ դժբախտաբար ուիսքի խմել սորված էին սպիտակամորթներէն։ Մանչը Նաթանայէլ, զոր Նաթ կը կոչէինք, վարպետ նշանառու էր, կրնար քարը անվրէպ նետել նշաձակին։ Եւ թէպէտ ես կը պարծէի իմ լողալու կարողութեանս համար, ան կրնար երկու եարտա լողալ, ուր միայն մէկ կ'երթայի ես։ Տուն չունէին անոնք եւ չէի գիտեր թէ ո՛ւր կը պառկէին գիշերը, եւ բայ ի կիներուն մէկէն որ տուները կ'երթար լուացք ընել՝ կարծեմ չատ քիչ գործ կը կատարէին։

Երբ դեռ փոքր տղայ էի, խումբ մը Հնդիկներ մեր գիւղը եկան հանդէս մը տալու։ Նման վայրի Հնդիկներու, մորթեր հագած էին կարգ կարգ գնդակաչարերով զարդարուած եւ իրենց գլուխները փետուրներով զարդարած էին։ Զի կը հեծնէին խազանիներու ճարտարութեամբ։ Մէկ ոտքով կը կախուէին ձիուն համեաէն եւ կենդանիին փորին տակէն նետ կ'արձակէին իրարու։ Այս հանդէսը խոր տպաւորութիւն գործեց տղայոցս մտքին վրայ, եւ ժամանակ մը մոռնալով ամէն ուրիշ խաղեր՝ Հնդկախաղ խաղացինք։ Ասոր մէջ կը քաջալերուէինք՝ ատեն ատեն քարէ նետի գլուխներ եւ Հնդկական ուրիշ մնացորդներ գտնելով արտերուն մէջ։

Քանդի դեռ երեք հարիւր տարի անցած չէ յորմէհետէ սպիտակամարթի երկիր եղած է Ամերիկա։ 1639ին ծննդավայր դիւղս հիմնողներէն մին մօրս նախահայրերէն մին է, որ գիւղին գինուորական գլխաւոր անձն էր 1700էն առաջ եւ Հնդիկներու դէմ մղուած պատերազմներու մէջ նշանաւոր։

Սակայն պզտիկ տարիքիս մէջ չատ Հնդիկներ տեսած չեմ։ Բայց 1883–4ի ձմրան մէջ ալ զոր Միացեալ Նահանգներու հիւսիսարեւմտեան մասին մէջ անցուցի՝ չատեր տեսայ։ Սակայն ինչ որ պիտի հաղորդենք յաջորդ յօդուածներով՝ մեծ մասամբ առնուած է պատմութենէն այնպիսիներու որոնք ընդերկար Հնդիկներուն մէջ ապրած եւ զանոնք ուսումնասիրած են։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԸ ԵՒ ԴՐԱՄ

«Բիլըն կ'ըսէր,» կը գրէ Պէյքըն, «Ոսկին կը փորձուի փորձաքարով, եւ մարդը՝ ոսկիով։» Իմաստուն խօսք։ Դուն ուրեք բան մը այնքան զօրաւոր կերպով կը փորձէ երիտասարդին նկարագիրը որքան ոսկին։ Կան մարդիկ որ արդարացած, մեծահոգի եւ ազնիւ կ'երեւնան մինչեւ որ ստակի խնդիր մը ելլէ, եւ մէկ վայրկեանի մէջ անոնց բնութեան իրական տկարութիւնը կը յայտնուի, եւ իրենք կը ցուցուին հասարակ եւ սորին էակներ։ Կան մարդիկ, եւ բազմութիւններ, որոնք ստակի համար կ'ապրին, որոնց համար ստակ չհիլը նոյն իսկ կեանքը եղած է, եւ որոնք չեն կրնար հաճոյք ունենալ բայց միայն հարստութիւն դիզելով։ Եւ կը գտնուին ընկերութեան դասակարգեր, ջենթ մարդոց խումբեր, որոնց մէջ ոեւէ ուրիշ նպատակ եւ բարեգործական իղձ չտեսնուիր, եւ հարստութիւնը կը նկատուի կեանքին առաջին եւ անվիճելի առածը։ Բայց կը գտնուին ուրիշներ որոնք աւելի ազնիւ գիտեն։ Հարկաւ անհերքելի է ըսել թէ ստակը անպիտան է։ Անպիտան չէ։ Բացարձակապէս հարկաւոր է։ Եւ երիտասարդներ պէտք է ջանան չհիլ ստանալ որչափ որ հարկ է իրենց ապրուստին, դրամագլխի, օգտակար ճարտարուեստի, եւ մարդասիրական եւ բարեգործական նպատակներու համար։ Բայց կեանքին գլխաւոր նպատակը օգտակարութիւնը պէտք է ըլլայ եւ ոչ թէ չահը։

Ամէն երիտասարդ պէտք է կանուխ սկսի ստակ վար դնել։ Անիկա դժբազդ է եթէ իր հայրը սորվեցուցած չէ անոր ստակի պատասխանատուութիւն, եւ թէ ինչպէս նախատեսելու է իր պէտքերը, եւ անոնց համար նախապատրաստութիւն։ Երբ Ցիսուս երկրի վրայ գանձեր դիզելու դէմ խօսեցաւ, միտքը այն չէր որ խնայողութիւնն արդելէ։ Իմաստութեամբ ստակի խնայողութիւնը գանձ դիզել չէ։ Ստակը գանձ չէ, ինչպէս գանձ չեն ածուխը, փթթաթէջը մառանին մէջ, Ցիսուս ունէր գանձանակ մը, եւ Ցուդա կը կրէր զանիկա։ Կանոն մը չկայ որ անհրաժեշտ դատարկ ըլլայ։ Եթէ չիտակ է այս իրիկուան ճաշիս համար պատրաստութիւն տեսնել, չիտակ է նաեւ պատրաստութիւն տեսնել քու տղիդ հինգ կամ տասը տարի յետոյ տրուելու դաստիարակութեանն համար։ Երիտասարդներն աւելի դիւրին պիտի գտնեն խնայողութիւն ընել, եթէ իրենց խնայողութիւններուն հաչիւը զատ պահեն, եւ զանոնք ապահով վիճակի մէջ։ Խորհուրդ հարցուր համեստ եւ խոհեմ մէկուն որ փորձառութիւն ունի եւ պատասխանելու յարմարութիւն, եւ մտիկ ըրէ անոր խրատին։ Միայն թէ չիշէ որ դուն պէտք է ըլլաս պատասխանատու եւ ոչ թէ ան։

Խնայողութիւն ընող երիտասարդը փոխառութեան պէտք չունենար, եւ պարտքէ ազատ կը մնայ։ Ազատութիւնը ուղիղ բառն է գործածելու համար այս առթիւ։ Պարտքը գերութիւն է։ Կը սպաննէ անկախ մարդկութեան զգացումը։ «Դուն պէտք չէ որ պարտք ընես,» գրեց Հէնրի Ուորտ Պիչըր իր որդւոյն։ «Փախիր պարտքէ, Սատանայէ փախչելու պէս։ Ամէկս քեզի հիմնական կանոն ըրէ։ Ստակով առ, կամ բան մը մի առներ։»

Եթէ ոչ մէկ երիտասարդ փոխ առնէ, այնատեն ոչ մէկ երիտասարդի պիտի առաջարկուի փոխ տալ։ Ամէկս երբեմն դժուար խնդիր է։ Բայց անչուշտ դիւրին ալ կ'ըլլայ երբեմն։ Ստակը փոխ տալ զրաւով, ինչպէս կ'ընեն սեղանաւորները, առեւտրական ուղիղ գործ է։ Բայց երիտասարդներու իրարու փոխատուութիւն ընելը այդպէս չէ։ Շատ չաճախակի գողութիւն է բայց աղէկ անունի մը ներքեւ։ Աղէկ գործնական կանոն մըն է փոխ տալ ուր չօժար էք տալ, եւ ինչ որ կը չօժարիք տալ։ Այնատեն եթէ կորսնցնէք զանիկա, պատրաստ եղած կ'ըլլաք անոր կորուստին համար։ Ինչ որ մարդ պիտի չկրնայ վճարել, սխալ է գնել։ Գնելը տեսակ մը գողութիւն է։ «Հոս կայ մարդ մը,» ըսաւ կանոնիկոս Նիւպոլտի երբ մօտերս քարոզից Արդարութեան վրայ, «որ կ'երեւակայէ թէ ինչ աղէկ կ'ըլլար տիրանալ խանութի մը մէջ տեսնուած բանի մը, թերեւս յանկարծական փափաքէ մը մղուելով, թերեւս, խե'ղճ մարդ, չուսանասուեցնէ ստիպուած սաստիկ անօթութեան պատճառաւ։ Պատեհութեան կը սպասէ, եւ կը իւրացնէ այդ բանը, յետոյ, հաւանօրէն, կը ձերբակալուի իբրեւ գող եւ կոտրուած օրէնքին զօրաւոր ճիրաններուն մէջ կը գտնէ ինքզինք։ Բայց ահա մարդ մը, աղէկ հագուած, եւ կեանքին պիտոյքներով աղէկ յղիացած, անօթութեան անտանելի խայթերէն զերծ, միեւնոյն խանութին առջեւէն կ'անցնի. ան ալ կը չարժուի իւրացուցման միեւնոյն բաղձանքէն, բայց փոխանակ գողնալու, ներս կը մտնէ եւ կը գնէ զայն. սակայն չվճարեր անոր կինը, գիտնալով թէ այդ առեն չկրնար վճարել, եւ գուցէ ջրժուարութիւն պիտի կրէ զանիկա երբեք վճարելու։ Կը հարցնեմ ձեզի Աստուծոյ առջեւ, ասիկա ո՞չ ապաքէն արդեամբ գողցած է այդ ապրանքները, թէպէտ դատաւորները չեն դատապարտեր զանիկա, ոչ ալ պատիժ կը տրուի ըրածին համար։»

Մարդուս կարողութենէն վեր ամէն չափազանցութիւն եւ պերճանք ծուռ է։ Պարզ եւ սակաւապէտ կեանքը աւելի աղէկ է ամէն դասակարգէ մարդու համար։ Զգեստներու, կերակուրի եւ կահ կարասիներու մասին կեանքի ամէն պէտքերու մէջ Ագուրի աղօթքը իմաստուն աղօթքն է մեզի համար։ «Ինձի աղքատութիւն կամ հարստութիւն մի տար. իմ սովորական հացովս զիս կերակրէ։» Ստակի վտանգը հոն է որ զինք ստացողին կը տիրէ։ Քիչ ստակին կըրնանք տիրել, բայց չատ ստակը անչուշտ կը տիրէ մեր վրայ։ Անմիջապէս կը պարփակէ մեզ։ Իրողութիւն է որ մեծ հարստութիւնը զինք ստացողներէն աւելի բան կը կորզէ քան զոր կու տայ անոնց։ «Հարուստները» կ'ըսէ մելամաղձոտն Պըրթըն, «արդարեւ աւելի ստացուածք են իրենց ստակին քան ստացող։»

Երիտասարդները պարտին տալու ունակութիւնն ստանալ։ Ունակութիւն՝ զոր դժուարին է ստանալ վերջին տարիներուս մէջ։ Եթէ ասիկա չհասատատուի կանուխ, աճեցող հարստութիւնը կը փակէ սիրտը եւ կ'արգելէ կամքը, այնպէս որ մարդը չկրնար տալ։ Սկսէ մէկ կողմ դնելով քու ընդունածէդ որոշ մաս մը։ Ասիկա գոնէ տասներորդ մը ըրէ ա'յնինչ կարող ըլլաս։ Այս մասը իբրեւ քեզի վատահուած, քովդ աւանդ դրուած դուժար մը նկատէ, եւ ժամանակին պիտի տովորիս զգալ թէ Աստուծոյ դրկած աւէնը ոչ թէ քուկդ է, այլ՝ Անոր, եւ Անոր համար գործածելու ես։ կարելի չէ ստակի այս խնդրին մէջ պատուի չափազանց ճիշդ կամ աղնիւ զգացում տածել։ Հարկաւ կարելի է չափազանցութեան տանիլ ինչ ինչ բարի նախապաշարումներ, ինչպէս ըլաւ այն մարդը որ կը մերժէր ոեւէ մէկուն հիւրասիրութիւնը կամ բարեկամական օգնութիւնը ընդունիլ, վասն զի զանիկա փոխարինելու դիրքին մէջ չէր գտնուեր։ Ասիկա ստակը եւ ոչ թէ մարդկութիւնը ընել է դերազոյն բանը։ «Մարդը ոսկին է։» եւ այն մարդուն ոսկին է ամէնէն զուտը եւ անաղօտը, որուն երեք գլխաւոր յատկութիւններն են, առաջին ճշմարտախօսութիւն, երկրորդ՝ առատաձեռնութիւն, եւ երրորդ՝ խնայողութիւն։

ԻՆՉ ԸՍԱՒ ՀԱՐՈՒՍՏ ՄԸ ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՑ

Հետագայ պատմութիւնը, կ'ըսէ Ո–էյսայ, կը պատմուի Ֆիլատելֆիացի հարուստ քաղաքացւոյն Ճէյքըպ Րիճուէյի վրայ, որ մեռաւ չատ տարիներ առաջ եւ 6,000,000 տոլար հարստութիւն թողուց։ «Մր. Րիճուէյ,» ըսաւ երիտասարդ մը, որուն հետ կը խօսակցէր միլիոնատէրը, «դուք աւելի նախանձելի էք քան ինձ ծանօթ ոեւէ ուրիշ մարդ։» «Ինչո՞ւ,» պատասխանեց Մր. Րիճուէյ. «ես չեմ գիտեր ոեւէ պատճառ որուն համար մասնաւորապէս նախանձելի ըլլամ։» «Ինչ կ'ըսէք, տէր,» գոչեց երիտասարդը հիացած, «ո՞չ ապաքէն դուք միլիոնատէր մըն էք։ Խորհեցէք հազարներուն վրայ, զորոնք ձեր կալուածները կը բերեն ամէն ամիս։» «Վաւ. ինչ կ'ելլէ ատկէ,» պատասխանեց Մր. Րիճուէյ. «ամէնը զոր կը ստանամ անկէ, իմ ուտելիքս եւ զգեստներս են։ Եւ ես չեմ կրնար մարդու մը կերածէն աւելի ուտել, կամ ձեռք մը հանդերձէն աւելի հագնիլ մէկ անգամուն։ Կ'աղաչեմ, դուք ալ չէք կրնար այդչափ մը ընել։» «Ոհ,» ըսաւ երիտասարդը, «խորհեցէք ձեր ունեցած գեղեցիկ տուներուն եւ անոնց բերած վարձքերուն վրայ։» «Ինչ աւելի բան ունիմ այդ մասին,» պատասխանեց հարուստը։ «Ես մէկ անգամուն կրնամ բնակիլ մէկ տան մէջ միայն։ Իսկ գալով վարձքերէ ընդունած ստակիս, ես չեմ կրնար զանիկա ուտել կամ հագնիլ, զանիկա կրնամ միայն գործածել ուրիշ տուներ գնելու, որպէս զի ուրիշ մարդիկ բնակին անոնց մէջ։ Ատոնք են որ կ'օգտուին, եւ ոչ ես։» «Բայց դուք կրնաք գնել չքեղ կահ կարասիներ, մեծազին պատկերներ, ընտիր կառքեր եւ ձիեր. վերջապէս ինչ որ վախքիք։» «Եւ իմ զանոնք գնելէս ետքը ինչ։» պատասխանեց Մր. Րիճուէյ։ «Ես միայն կրնամ նայիլ կահ կարասիներուն եւ պատկերներուն վրայ, եւ ամէնէն աղքատն ալ որ կոյր չէ, կրնայ նոյնն ընել։ Ես գեղեցիկ կառքի մը մէջ աւելի հանգիստ չեմ կրնար նստիլ քան զոր դուք հանրակառքի մէջ կը նստիք հինգ աէնթ (50 փարա) վճարելով. չհօսինք կառուղիին, կառավարին, եւն. ուշադրութիւն տալու նեղութեանս վրայ։ Իսկ

գալով՝ ինչ որ փափաքիք՝ իսօքիդ, կրնամ ըսել ձեզի, երիտասարդ, թէ որքան քիչ բանի փափաքինք աշխարհի մէջ, այնքան աւելի երջանիկ կ'ըլլանք։ Իմ բոլոր հարստութիւնս չկրնար ետ դարձնել երիտասարդութիւնս, չկրնար գնել ինծի հիւանդութենէ եւ վիշտ ղերծում, չկրնար տալ ինծի զօրութիւն հեռու պահել մահուան ժամը։ Ուրեմն, առանք առէնը ինչ օգուտ կ'ընեն երբ չատ չատ՝ քանի մը կարճ տարիներէ ետքը զերեզմանին մէջ պառկիմ եւ թողում ղանիկա յաւիտեան։ Երիտասարդ, ինծի նախանձելու պատճառ չունիս։»

ՆՈՐՎԵԿԻՈՑ ՄԷՋ ՍՊԱՍԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Առանձին ծառայութեան խնդիրը Նորվեկիոյ մէջ յուծուած կարդադրուած է յայտնի զոհունակութիւն յառաջ բերելով տիկնոջ եւ սպասուհիի միանդամայն։ Այսու ամենայնիւ մէկ երկիրը դուն ուրեք յաջողապէս կ'որդեգրէ ուրիշ երկրի մը սովորութիւնները։

Պէրկընի, Քրիսթիանիոյ եւ ուրիշ մեծ քաղաքներու նման տեղերու մէջ քաղաքապետութիւնը կը ստանձնէ այդ խնդրին ամբողջ հոգը։ Կեդրոնական վարչութիւն մը կազմակերպուած է քաղաքապետութեան հսկողութեան ներքեւ, եւ տարին երկու անգամ — անգամ մը ամառը եւ անգամ մը ձմեռը — տժգոհ սպասաւորներ կրնան նոր տէրեր եւ տիրուհիներ փնտռել, եւ տժգոհ տէրեր եւ տիրուհիներ կրնան աւելի աղէկ սպասաւորներ եւ սպասուհիներ փնտռել իրենց համար։ Վարչութեան պաշտօնատունը բաց կը մնայ չաթթ մը, եւ սպասուհիի պէտք ունեցող տիրուհին կրնայ հոն երթալ, ընել իր առաջարկութիւնները եւ թէ ինչ վարձ պիտի տայ եւ յետոյ ամէն ուրիշ բան վարչութեան թողուլ։ Անոր այցաքարտը կը դրօսի աչքի առջեւ, եւ անոր առաջարկած պայմանները յայտնի տեղ մը կը դրուին սեւ տախտակի վրայ։ Գործ փնտռող սպասաւորներ ու սպասուհիներ կը քննեն այս այցաքարտերը, եւ երբ կ'որոշեն այդ տեղերէն մէկուն համար դիմում ընել, իրենց յանձնարարականները վարչութեան քննութեանը կը յանձնեն։ Եթէ ասոնք գոհացուցիչ ըլլան, դիմող անձը քարտ մը կ'ընդունի սպասաւոր փնտռողին ուղղուած. անոր պատասխանին մէկ օր միայն ժամանակ տրուելով։ Եթէ տիրուհին որոշէ վարձել ծառան, քարտին վրայ կը գրէ անոր պարտականութիւններուն, վարձքին եւ ծառայութեան պայմաններուն ցանկը, եւ ղանիկա կը վերադարձնէ վարչութեան, ուր ինամով կ'արձանագրուի ապագայ դիմումի մը համար, եթէ հարկ ըլլայ։ Եթէ սպասաւոր փնտռողը գոհ չըլլայ դիմողէն, քարտը ետ կը դարձուի «ոչ գոհացուցիչ» գրուելով անոր վրայ, որ կը նշանակէ թէ ուրիշ դիմողներ կրնան ղրկուիլ։ Պոյթ չէ թէ պարագաները ո՛րքան ստիպողական են, նոր տիրուհին չկրնար ակնկալել որ չաթթէն առաջ իրեն դայ սպասուհին, վասն զի աղջիկը պարտի իր ներկայ տիրուհիին այդչափ մը ժամանակ տալ որպէս զի իր տեղը լեցնող ուրիշ սպասուհի մը գտնուի։ Օրէնքը կը պաշտպանէ թէ՛ տիրուհին եւ թէ՛ սպասուհին հաւասարապէս։ Սպասուհիին իրաւունքն են հանգստաւէտ սենեակ մը, եւ անկողին մը, տղէկ եւ առողջարար ուտեստ, եւ վարձքի անմիջական եւ կանոնաւոր վճարում։ Ի փոխարէն, սպասուհին ալ պարտի հաւատարմաբար կատարել իր պարտականութիւնները, եւ ճշդիւ հաճեալ, հնազանդ եւ ակնածու ըլլալ ծառայութեան ժամանակամիջոցին մէջ։ Եթէ մէկ կամ միւս կողմը թերանայ այս պայմաններուն համեմատ վարուելու մէջ, բողոք պէտք է ընել դատաւորի մը, որ կը քննէ գանգատի պատճառները եւ վճիռ կուտայ։ Վչտացած ծառան կամ տէրը չեն կրնար լուծել դժուարութիւնը իրարմէ բաժնուելով։ Փոյթ չէ թէ տիրուհին կամ սպասուհին ո՛րքան տաղտկացած են իրարմէ, չեն կրնար վերջ տալ իրենց առնչութեան, մինչեւ որ չըրանայ միաբանութեամբ որոշուած պայմանաժամը, բայց եթէ՝ դատաւորին թոյլտուութիւնով։ Եթէ սպասաւոր մը կամ սպասուհի մը կը մեկնի առանց իր տիրուհիին իմաց տալու, կը ձերբակալուի, տուգանքի եւ բանտարկութեան կ'ենթարկուի։ Միւս կողմանէ սպասաւորին վարձքին վճարումը առաջին տեղը կը բռնէ տէրոջ կամ տիրուհիին ստացուածքէն վճարուելու պահանջներուն կարգին մէջ։ Քաղաքապետութիւնները կը նային որ օրէնքը ճշդիւ դործադրուի նկատմամբ ծառաներու, ինչպէս իրենք իսկ կ'ընեն երբ գործաւորներ կ'աշխատցնեն։

ՋՈՒՇՈՒԹԻԻՆ ՊԱՏՈՒԱՍՏՈՒՄԻ ԺԱՄԱՆԱԿ

Պատուաստումի յաջորդող պրկախտի քանի մը դէպքեր մօտերս ահաբեկած են բաւական անձեր, որոնք համարեցան թէ թոյնը պատուաստի նիւթին մէջ կը գտնուի։ Բայց ախտը իրապէս արդիւնք էր պատուաստի վէրքին նորէն անգամ պրկախտի մանրէներով վարակուելուն։ Նման, բայց բարեբաղդաբար նուազ ծանր, վարակում կը պատահի երբ բազուկները չատ կը ցաւին եւ կը բորբոքին, եւ այն ատեն մանրէները թարախին վերաբերեալներն են եւ ոչ թէ պրկախտին։ Երբեմն ալ օձախտի միքրոպներ կը մտնեն պատուաստի վէրքին մէջ, եւ հետեւանքը կ'ըլլայ չատ ծանր հիւանդութիւն մը, երբ չատ չատ՝ միայն թեթեւ անհանգստութիւն մը ակնկալուելու էր։ Ծաղկախտը այնպիսի սոսկալի հիւանդութիւն մըն է, եւ պատուաստը, երբ պատշաճապէս կը կատարուի, ընդհանրապէս այնպիսի աղէկ պաշտպանութիւն մըն է, որ պատուաստի ոեւէ ընդհանուր անվստահութիւն եւ հետեւապէս զանցառութիւն աղէտալի կ'ըլլայ գրեթէ միշտ։ Այս մասին, պէտք է ընդունինք լաւ դաստիարակուած բժիշկներու միաձայն վկայութիւնը, երբ ընդդիմութիւն կը տեսնենք բաղդատապէս սակաւաթիւ, անկեղծ, հաւատք բայց ոչ ըստ բաւականին դաստիարակեալ անձերու կողմանէ։ Իրողութիւն է որ յորմէ հետէ կենդանիներէ առնուած պատուաստի չիճուկը հին, բազկէ բազուկ, պատուաստումին տեղը գրաւած է, վտանգ չկայ պատուաստին հետ ոեւէ տեսակ հիւանդութեան պատկինուելուն։ Այսպիսի պատկինում, երբ տեղի կ'ունենայ, աւելի ուշ կու գայ, սովորաբար պատուաստի վէրքին նկատմամբ զանցառութեան կամ զանիկա սխալ դարմանելու հետեւանքով։ Պատուաստի կարճր ծածկոցները օգտակար են իրենց ժամանակին, բայց աղբիւր են մեծ վտանգի եթէ չափազանց երկար ժամանակ գործածուին։ Ծածկոց մը կրնայ գործածուիլ մէկ երկու օր, բայց ոչ աւելի երկար առեն։ Ցետոյ անոր տեղը պէտք է դնել ասիր պորիքի մէջ թաթխուած բամպակէ բարձիկ մը, եւ զանիկա վերցնելով նոր մը դնել առաւօտ եւ իրիկուն միեւնոյն տեղին վրայ եւ կապել, կամ փակչուն խարանով եւ կամ քոլլոտիոնով հաստատել։ Այս տեսակ խարանը կրնայ գործածուիլ առաջին անգամին վերոյիշեալ ծածկոցին տեղը, բաւական ժամանակ թողլով որ տեղը կատարելապէս չորնայ բամբակին դրուելէն առաջ։ Եթէ բազուկը բորբոքում ունենայ, մանաւանդ եթէ թարախ վազէ վերքէն, պէտք է մաքրել զայն յաճախ եռացուած եւ գաղջ ջուր վազցնելով անոր վրայ, եւ այնուհետեւ ասիր պորիքի լուծուածի մէջ թաթխուած բամբակ դնել վրան։ Գործողութիւնը կատարած բժիշկը պէտք է որ միշտ տեսնէ բազուկը չաբաթ մը ետքը, եւ աւելի կանուխ եթէ այն տեղը ցաւի։ Եթէ մաքրութեան հոգ տարուի, եւ չթողուի որ վէրքը օրերով թարխոտի ծածկոցին ներքեւ, ոչ պրկախտէ եւ ոչ ոեւէ ուրիշ ծանր հիւանդութենէ վախնալու է։

ԱՃԼԵԻԱՃԼՔ

Ծանուցուած է թէ Անգղիոյ Էտուըրտ թագաւորը իր թագադրութեան օրը ճաշ մը պիտի տայ Լոնտոնի կէս միլիոն աղքատներուն, եւ անոնք որոնց յանձնարարուած է այդ մասին հարկ եղած կարգադրութիւններն ընել՝ չուարած են թէ ուրկէ պիտի ստանան այնքան մարդոց համար դանակներ եւ պատառաքաղներ։ Քանի մը գործարաններ կ'աշխատին պատրաստել խնդրանքը։ Թագաւորին ներկայացուցիչները իւրաքանչիւր հրաւիրեալի պիտի նուիրեն յիշատակի համար կոգիի գոյնով յախճապակիէ մէյմէկ գաւաթ, որ հին ժամանակի գաւաթներուն ձեւն ունենալով առանց կոթի է։ Էտուըրտ թագաւորին եւ Ալեքսանտրա թագուհիին կենդանագիրները պիտի տպուին գաւաթին ներքեւը։ Անոնք հազուագիւտ յիշատակներ պիտի ըլլան հարիւր տարի ետքը։

—Կրոէնլանտացիք վերջապէս ունեցան Աստուածաչունչը։ Կրոէնլանտայի Եսկիմացի Քրիստոնեաները ընդունած են ամբողջ Սուրբ Գիրքը իրենց բնիկ լեզուով։ Տանիմարքայի Աստուածաչնչի Ընկերութիւնը ընծայած է անոնց այս երկար ատեն յապաղուած պարգեւը։ Նորվեկիացի Հանս Էկէտէ, այդ սառուցեալ երկրին վաղեմի միսիոնարներէն մին, 1721ին սկսաւ թարգմանութեան գործը, եւ այդ ժամանակէն հետէ գիրք գիրքի ետեւէ կը հրատարակուէր ատեն ատեն, մինչեւ որ վերջապէս լմնցաւ Սուրբ Գիրքերուն չարը։ Կրոէնլանտիոյ Քրիստոնեայ հասարակութիւնը Դանիական եկեղեցւոյ 10,000 բնիկ անդամներէ կը բաղկանայ, որոնք մեծապէս պիտի օգտուին անկէ։

— Երբ մէկը ինկատ կ'առնէ միսիոնարութիւններու պատմութիւնը, զարմանքի երեք աղբիւրներ ի յայտ կու գան։ Նախ, Բողոքական եկեղեցւոյն երկար ատենէ ի վեր առաքելութիւններու խնդիրը զանց ըրած ըլլալը։ Երկրորդ, անոր այս մասին ցուցած անհոգութեան հակառակ, անոր զարգացման մէջ չարունակելը։ Ի վերջոյ, միսիոնարական գործն ստանձնելէն հետէ չատ բան կատարելը կարճ ժամանակի մէջ։ Այս մասին ինկատ առ հետագայ վիճակագրութիւնները, որոնք կը ցուցնեն արտաքին առաքելութիւններուն աճումը անցեալ դարուն մէջ միայն։ 1800ին եկամուտն էր 50,000 տոլար միայն։ 1900ին 15,000,000 տոլար էր։ 1800ին Բողոքական եկեղեցիներու մէջ բնիկ հաղորդականներն էին 7,000, այժմ 1,500,000 կը համրուին։ 1800ին Բողոքականութեան յարողներու թիւն էր 15,000, 1900ին՝ 3,500,000։ Ջամբանացած

միսիոնարուհիներ չկային 1800ին, հիմա կան 2,575։ 1800ին բժիշկ միսիոնարուհիէն անծանօթ էր, հիմա 500 բժիշկ միսիոնարներ, որոնց մէկ քառորդը իգական սեռէն են, աւելի քան 200,000 հիւանդներու դարմանման կը պարապին հիւանդանոցներու եւ դարմանատուններու մէջ։ 1800ին մարդկային ընտանիքներու միայն մէկ հինգերորդը Աստուածաչունչ ունէր իրենց հասկցած լեզուովը, հիմա ժողովրդին մեծ մասներորդը ունին իրենց գիտցած լեզուներով եւ գաւառաբարբառներով։

—Սթոքհոլմի (Շուէտ) փողոցի անկիւնները մեքենաներ դրուած են ծարաւներուն կաթ մատակարարելու համար։ Երբ ծակի մը մէջ պզտիկ ստակ մը դրուի, բաժակ մը ըմպելի կը հոսի առջեւդ ինքնաշարժ մեքենայէ մը։ Այս հնարագիտութեան առաջին նպատակը չէ ստակ չահիլ, այլ Սթոքհոլմի բարի ժողովրդին բարի ջանքերուն արդիւնքը, որպէս զի տեղի չունայ սա չքմեղանքին թէ մարդ պէտք է դիմեռուն մտնէ ըմպելիք մը խմելու համար։ Երբ օդը ցուրտ ըլլայ, կաղի ջերմոց մը կը դրուի մեքենային ներքեւ կաթը տաք պահելու համար։ Կ'ըսուի թէ այս բանը չատ յաճախորդներ կը գտչէ։ Երբ մարդիկ 15 վարտ չնչին ստակը վճարելով կրնան ստանալ բաժակ մը ընտիր եւ տաքուկ կաթ, հարկ չկայ ոեւէ ժամանակ ծարաւ մնալու։

ՖԱԹՍԱՅԻ ՄԷՋ ԱԻԵՏ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՆ ԵՒ ՀՈՎՈՒԻ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Անցեալ տարի ի Մարզուան գումարուած կեդրոնական ԵԿեղեց. Միութեան որոշմամբ կազմուած Գործադիր Ժողովը Ֆաթսայի Աւետ. ժողովրդեան խնդրանաց համեմատ եւ կեղեցւոյ կազմութիւն եւ հովուի ձեռնադրութիւն կատարելու համար եկեղեցական ժողով մը հրաւիրեց ներկայ ամսոյս մէջ։

Հրաւիրեալք ամսոյս 4/17ին հաւաքուեցան ի Ֆաթսա — Տր. Րիկզ Մարզուանէ, Պատ. Սիմէօն Պապասինեան՝ Սամսունէ, Պատ. Գրիգոր Տոմպալեան՝ Տրապիզոնէ, Պատ. Բանտելի Ֆիլատէլֆէվս եւ Պատ. Յակոբոս Տէր Գալուստեան՝ Օրտուէ։ Հրաւիրեալներէն Պատ. Կ. Ատանալեան Մարզուանէ, Տր. Բարմէլի Տրապիզոնէ, եւ Պատ. Նիքողա Գուզուճագ օղու՝ Ալաչամէ, թերեւս բանաւոր պատճառներով, չկրցին ներկայ ըլլալ ժողովին։ Հաւաքեալ եկեղեցականք օրինաւոր ժողով կազմեցին՝ ընտրելով նախագահ Տր. Րիկզը եւ գրագիր Պատ. Բանտելին։

Աւելորդ չէ ըսել միջանկեալ խօսք մը թէ Ֆաթսա Սեւ ծովու եղերքը Իւնեայի եւ Օրտուի մէջտեղը 7–800 տնուոր գայմագամութիւն մ'է, եւ Աւետ. ժողովուրդը որ 35–40 տնէ կը բաղկանայ՝ ծոյն ազգէն է։ 50–60 տուն ալ Հայ Լուսաւորչական կան։ Մնացեալք Իսլամ եւ Օրթոտոքս են։

Ասկէ 20 տարի առաջ Աւետարանական միայն մէկ ընտանիք կար՝ Սէմէնցի, Զանճի Եորկի Տէլիեանիտիս անունով։ Այս բարեյիշատակ մարդը իր արհեստը գործելով՝ կը պատմէր Աւետարանը ուրիշներուն եւ իր վարքովը կը վաւերացնէր ըսածը։ Իւնեայէն բժիշկ Իլիա Մէյմարիտիս, եւ Օրտուէն ծոյն եղբայրներատեն ատեն Ֆաթսա երթալով կը քաջալերէին զանոնք։ Գրեթէ 15 տարիներէ ի վեր է որ կանոնաւոր քարոզիչ ուներ։ Մի զկնի միոջ աշխատեցան հոն Գ. Տոմպալեան, Ա.թանաս Լոնկինիտիս, Նիքողա Մանուչարիտիս։ Այդ միջոցները այցելու Պատուելեաց միջոցաւ եկեղեցւոյ անդամութեան ընդունուածներ 47 անձինք են։

Այս անգամ գումարուած ժողովը հաւանելով այս անդամները՝ հարցուց անոնց թէ ունի՞ն հաճութիւն ուրոյն եկեղեցի ըլլալու, նոյնպէս ունի՞ն հաճութիւն որ ներկայ քարոզիչը այդ եկեղեցւոյն վրայ հովիւ ձեռնադրուի։ Միաբան հաւանութեամբ ալ ձեռքերնին վեր վերցուցին։ Այնուհետեւ ամբողջ Բողոքական ժողովուրդը հրաւիրուելով անոնց ներկայացուեցաւ եկեղեցւոյն որոշումը։ Անոնք ալ առանց բացառութեան իրենց հաւանութիւնը յայտնեցին ալ ձեռքերնին վեր վերցնելով։ Իսկոյն նոյն բազմութեան ներկայութեանը կատարուեցաւ ձեռնադրելի անձին քննութիւնը իր Քրիստոնէական փորձառութեանը եւ Սուրբ Գրոց վրայ ունեցած գիտութեանը նկատմամբ։ Քէտ քննութեան ժողովը յարմար դատեց որ հետեւեալ օրը ձեռնադրութիւնը կատարուի։

Կիրակի օր, Մայիս 5/18, ի ժամ 3, խուռն բազմութիւն լեցուած էր ժողովարանը։ Ձեռնադրութեան պաշտօնը կատարուեցաւ հետեւեալ կարգով. (1) Պատ. Ս. Պապասինեան երգ առաջարկեց, եւ պաշտօնին յարմար տեղեր կարդաց Սուրբ Գրքէն եւ աղօթեց։ (2) Պատ. Բանտելի, եկեղեցւոյ կազմութեան վրայ խօսելով, անդամներուն անուններն կարդաց եւ հոգեւոր միութեան սահմանին մէջ կազմակերպեալ եկեղեցի մը ըլլալնին յայտնեց։ (3) Պատ. Տր. Րիկզ, ձեռնադրութեան աղօթքը ըրաւ, եւ աղօթքին մէջտեղերը Պատուելեաց ձեռքերը դրուեցան Պատ. Խրիսթօ Պապատօփուլօսի գլխուն վրայ որ ծնկան վրայ կը պատսէր։ (4) Պատ. Յ. Տէր Գալուստեան հովուին խրատ մը խօսելով եւ անոր ալ ձեռքէն բռնելով ընդունեց նորընծայն ի չարս Պատուելի պաշտօնէից Քրիստոսի եկեղեցւոյն։ (5) Պատ. Գ. Տոմպալեան եկեղեցւոյ եւ ժողովրդեան խրատը խօսեցաւ։ (6) Ձեռնադրեալ նորընծայ հովիւը Պատ. Խրիսթօ Պապատօփուլօս առաքելական օրհնութեամբ արձակեց ժողովուրդը որ 500էն աւելի կ'երեւէր։

Երեկոյին ի ժամ 9 Մկրտութեան եւ Հաղորդութեան Խորհուրդները կատարուեցան հետեւեալ կարգով. Պատ. Խրիսթօ, Սուրբ Գիրք կարդալով, քարոզեց եւ մկրտեց 13 երեխաներ։ Պատ. Գ. Տոմպալեան Հաղորդութեան հացը բաշխեց։ Պատ. Ս. Պապասինեան բաժակը բաշխեց։ Փառաբանութեան երգէն ետքը որ յոռնկայս երգուեցաւ՝ Տր. Րիկզ վերջին օրհնութիւնը տուաւ եւ չատ հաճելի տպաւորութեամբ ժողովասրահէն մեկնեցանք։ Հետեւեալ առտուն ժողովը հաւաքուելով վաւերացուց սոյն եկեղեցական գործերը եւ ուրախութեամբ ամէն մէկը իր տեղը գնաց։ Պաշտամունքին լեզուն փոխն ի փոխ Ծուներէն եւ Տաճկերէն էր։

Օրտու Բ.
Մայիս 7/20, 1902

ՊԱՏ. ՀԱՃԿ ԿԻՐԱԿՈՍ ԲԱՐԱԿԵԱՆ

Ամսոյս 2ին ուրբաթ առաւօտ Պատ. Հայկ Կիրակոս Բարակեան վախճանեցաւ։ Այս յուրն ի խոր սուգ համակեց քաղաքիս աւրողջ Հայ գաղութին հանգուցեալին սիրելի ամուսնոյն եւ զաւակաց ու թոռանց հետ, զի Պատ. Բարակեանի հայրական քաղցրութիւնն, ընկերական սէրն եւ բարեկամական առնչութիւնն սիրելի ըրած էին զինքն ամէնուն։ Արդարեւ հայր էր ամէնուն։ Պատ. Բարակեան ինն օրերէ ի վեր կը տառապէր թոքատապի հիւանդութեամբ։ Հակառակ երեք ճարտար բժիշկներու ջանքերուն, մահը խլեց վերջապէս մեր հայրիկ Պատուելին, որ դեռ նոր մտած էր իր վաթսուներեքերորդ տարին։ Ինչպէս ինք նոյնպէս եւ մենք կը յուսայինք թէ պիտի ապրէր դեռ քանի մը տարիներ։

Ծուղարկաւորութեան հանդէսն կատարուեցաւ կիրակի (Մայիս 4) կէսօրէն ետքը։ Որոշուած ժամուն հանգուցեալին տունն ներկայ էին Ամերիկայի ընդհանուր Հայոց Առաջնորդ Գեր. Ծովսէփ Եպիսկոպոս Սարաճեան, Վեր. Ա. Ո. Հիչքոք, հովիւ քաղաքիս կեդրոնական եկեղեցւոյ, որոյ անդամն էր հանգուցեալն, եւ Փրոֆ. Ա. Մ. Մելքոն, իւր վաղեմի բարեկամներէն մին (դժբախտաբար քաղաքիս Հայ Աւետ. եկեղեցւոյ հովիւն, Վեր. Յակոբոս Կ. Պէննէհեան, տկարութեան պատճառաւ Քալիֆորնիա ուղեւորած էր), եւ մեծ բազմութիւն արանց եւ կանանց, Հայ եւ Ամերիկացի բարեկամաց։ Համառօտ պաշտամունքէ մը ետք տխուր թափօրն սկսաւ յառաջանալ յամրաքայլ դէպ ի Հայոց Սբ. Մարտիրոսաց եկեղեցին։ Աւետարանի պաշտօնեայք կառքով մը կ'առաջնորդէին թափօրին, յետոյ կու գային Հայոց Սբ. Փրկիչ եւ Սբ. Մարտիրոսաց եկեղեցեաց հոգաբարձուք հետոտան եւ յամրաքայլ դագաղի սեւ կառքին առջեւէն, եւ դագաղին կը հետեւէին հանգուցեալոյն ընտանիք եւ բարեկամք կրող կառքերը որոնք ստուար թիւ մը կը կազմէին։ Եկեղեցւոյ դռան առջեւ կը լսուի Թաղման տխուր քայլերգ մը երգիոնով, եւ կեղեցեաց հոգաբարձուք երկուքի բաժնուելով գլուխնին բաց ճամբայ կու տան դագաղին եւ թափօրին։ Դագաղն կը տանին Պ. Պ. Ծովհաննէս եաղճեան եւ Մարտիրոս Նահիկեան, քաղաքիս Հայ գաղութէն ներկայացընելով, Սարգիս Միրեաք Սբ. Մարտիրոսաց եկեղեցւոյ սարկաւագն, եկեղեցւոյն ներկայացուցիչն, Տիգրան Յոհարարեան, Ստեփան Բրուտեան եւ Յակոբ Փօլտօեան։ Եկեղեցին խռնուած է Հայ եւ Ամերիկացի բարեկամներու խուռն բազմութեամբ։ Նաւակատեաց օրերէն ի վեր այսպէս խռնուած չէր եկեղեցին։ Շատեր ոտքի վրայ մնացին։ Բեմին վրայ կը տեսնուի սրբազան Եպիսկոպոսն, Վեր. Հիչքոք եւ Փրոֆ. Մելքոն, եւ անոնց առջեւ դագաղն որ ծածկուած էր զեղեցիկ եւ մեծածախ ծաղկեփունջերով։

Անգղ. երգէ մը ետք Վեր. Հիչքոք խօսեցաւ Անգղ. լեզուաւ վախճանելոյն կենաց վրայ, թէ ի՛նչ մեծ աէր ունէր եկեղեցիին վրայ եւ ի՛նչ մեծ փափաք հոգւոց փրկութեան եւ մարդիկ Քրիստոսի առաջնորդելու։ Ըսաւ, «Թէպէտ մեր սիրելի եղբայրն կազմութեամբ փոքր, սակայն հոգիով մեծ մարդ էր։» Եւ աղօթքով վերջացուց իւր խօսքերն։ Փրոֆ. Մելքոն կարդաց հանգուցելոյն չատ սիրած երգերէն «Տէր իմ, Քեզ կը սիրեմ» երգը եւ խնդրեց որ երգուի, եւ այս երգէն ետքը սրբազան Եպիսկոպոս Սարաճեան որ մօտէն կը ճանչնար զՊատուելին տարիներէ հետէ, խօսեցաւ իւր սովորական պերճախօսութեամբ եւ ըսաւ, «Պատ. Բարակեանն էր բարի ամուսին եւ հայր իւր տան մէջ։ Խիստ մեծ հոգ եւ խնամք ուներ իւր ընտանեաց հոգեւոր, մտաւոր եւ ֆիզիքական յառաջացման համար։ Սակայն անտարակոյս եմ թէ յարգելի վրոֆէսորն աւելի լաւ կրնայ խօսիլ անոր կենաց վրայ, աւելի երկար տարիներ զինքն ճանչցած ըլլալով, բայց ես ինչ որ տեսած եմ՝ անոնք ըսեմ։ Մեր սիրելի բարեկամն իբր Աւետարանի պաշտօնեայ եւ ժողովրդեան առաջնորդ քննադատուեցաւ եւ չատ անդամ նախատուեցաւ, դրսէն եւ ներսէն հարուածներ կրեց եւ իւր գործն չգնահատուեցաւ, եւ սակայն ընաւ չվհատեցաւ. անցեալ քսան տարիներուն մէջ ինք երկաթ թելի աղտոտ գործարանն

գործելով, ազատօրէն ըրաւ ինչ որ իւր պարտքն էր. միշտ կը գտնուէր հիւանդին անկողնոյն մօտ. կը գտնուէր վչտացելոյն քով մխիթարել, սփոփել եւ քաջալերել զայնս, առանց նկատի առնելու իւր տկարութիւնն ու ծերութիւնն: Իրեն հաճոյք կու տար երբ կը ջանար եւ կը հաչտեցնէր խռովեալներն: Կ'արտասուէր եւ կ'աղօթէր անոնց համար որ կը լսէր թէ Աստուծոյ խօսքէն կը չեղին: Չէր դադարեր զանոնք տեսնելէ, խօսելէ, խրատելէ եւ երբեմն ալ յանդիմանելէ: Անիկա անձնասէր չէր ոմանց պէս, իր հանգըստեան մէջ չէր մոռնար աղքատները: Շատ անգամ կ'աղօթէր անոնց համար, եւ գործնականապէս օգնելով ըստ կարի:» Սրբազանն խրատեց, յորդորեց եւ քաջալերեց հանդիսականներն ապրիլ, նման Պատ. Բարակեանի, խաղաղասէր, բարեպաշտ եւ Քրիստոնեայ կեանք մը, եւ պատրաստ ըլլալ մահուան: Իբր կէս ժամ խօսելէ ետքը մաղթանքով եւ օրհնութեամբ վերջացուց իւր խօսքերն: Կրկին Փրոֆ. Մելքոն կարդաց Պատ. Բարակեանի չատ սիրած երգերէն «Ուր կայ հանգստութիւն» երգը, որու երգուելէն ետքը յարգոյ փրոֆէսորը իւր ձեռքն ունենալով Պատ. Բարակեանի ինքնագիր կտակագիրքն ի բեմ ելաւ եւ անկէ կարդաց սա մասերը. «Կը թողում իմ զաւակացս եւ իմ զաւակացս զաւակացը որ ծոյլ չըլլան եւ ծուլութեան հացը չուտեն, ինքնօգնութեամբ ապրին, ճշմարտախօս եւ հաւատարիմ ըլլան ամենափոքր բանի մէջ անգամ, յարգեն ամէն մարդ եւ քաղցրութեամբ խօսին ամէն մարդու հետ, մանաւանդ յարգեն ծերերը, նա մանաւանդ իրենց ծնողք որքան որ ապրին, որպէս զի երկար ապրին եւ յաջող ըլլան եւ բարի անուան տէր: Վերջապէս կը թողում իմ զաւակացս եւ զաւակացս զաւակացը որ սիրեն զԱստուած ու պաչտեն զԱստուած Յիսուս, որուն հաւատացի, զոր սիրեցի եւ քարոզեցի, մանկութենէս ի վեր, բոլոր պաշտօնէութեանս միջոցին եւ կենացս օրերուն մէջ, որպէս զի Անով ապրին, Անոր բանին սնանին եւ Անով կենան մինչեւ յաւիտեան:» Յուզուց նաեւ թէ հանգուցեալն էր բարի զաւակ իւր ծնողաց, թէ իւր մայրն ընաւ չմոռցաւ, ամէն երկու չաբաթն մի անգամ կը գրէր իւր մօրն, քաջալերելով, մխիթարելով եւ ուրախացնելով զայն, եւ ոչ միայն այդ, բայց ամէն տարի իւր վաստակէն բաժին կը հանէր իւր մօր: Երբ առաւ անոր մահուան տխուր գոյժը, սապէս գրեց. «1901 Սեպտ. 20, երբ լսեցի մօրս մահուան տխուր գոյժն, թուեցաւ ինձ թէ եղայ տերեւներն թափած ծառի մը նման որ արմատէն չորնալու վրայ է: Ա՛լ գերեզմանին բոլորտիքն դեգերող մ'էի, գիտնալով թէ ան չուտով պիտի բանայ իւր արգանդն՝ առնելու մարմինս իւր մէջ եւ թէ հոգիս հոգւոց աչխարհն պիտի թռչի իւր յաւիտենական հանգիստն վայելելու: Մայրս, գործակատար մայրս, որմէ քանիերկու տարի առաջ զատուած էի, որ այդչափ երկար տարիներ լալով եւ արտասուքով անմխիթար ապրած էր, ա՛լ չկար, իւր հանգիստն մտած էր, որուն համար բնաւ կասկած չունէի: Սակայն իւր վերջին տարիներուն մէջ կրած սրտմաշուկն ու տառապանքներն ու ցաւալի արկածով մը մեռնիլը սիրտս կը ծակեն եւ կը խոցոտեն: Ո՜հ, սիրելի մայր իմ, արդեօք վերջին չնչոյդ, մտքիդ մէջ օրհնեցիր զիս եւ բոլոր զաւակներդ, անոնք որ բոլորտիքդ էին եւ անոնք որ օտար աչխարհ քեզ կարօտով կ'ապրէին: Հանգչէ, մայրիկ, առանց կարօտութեան եւ սրտմաշուկի. յուսամ, այն հոգւոց աչխարհին մէջ հայրս տեսար: Ինչ մը սպասէ, ես ալ կու գամ, յարգելի հօրս եւ սիրելի մօրս միանալու, ձեր հետ առանց արցունքի եւ առանց կարօտութեան զԱստուած փառաբանելու յաւիտեան:» Նաեւ յարգելի փրոֆէսորն պատմեց թէ Պատ. Բարակեան իւր 19 տարեկան հասակէն սկսած էր կենաց բանն քարոզել այլեւայլ տեղեր եւ մասնաւորապէս երկար տարիներ պաշտօնավարած էր իբր հովիւ ի Խուլի, եւ 1882ին Ամերիկա եկած էր, եւ թէպէտ գործաւորութեամբ իր եւ ընտանեաց օրական պարէնն կը ճարէր, սակայն միշտ քարոզելու պատրաստ էր, ո՛ւր եւ ի՛նչ տեսնէ որ պատեհութիւն ունենար, եւ մեծ հաճութեամբ կենաց բանն կը բանար ժողովրդեան եւ կ'ըսէր, «Յաչելաց Բրիստոսն քարոզել եւ Անոր սիրոյն վրայ խօսիլ ինչ քաղցր է:» Փրոֆ. Մելքոն խօսեցաւ իբր կէս ժամ դրուատելով անոր կեանքն: Հանդիսականք, արտասուաթոր աչօք յառած յաղորդաբար խօսողներուն, կարծես կախուած էին անոնց շրթունքներէն: Անտարակոյս ենք թէ Պատ. Բարակեանի մահն իսկ չատերու օգտակար եղաւ բարոյապէս: Մեծ բազմութիւն հետեւեցան անոր դագաղին ի գերեզման, ուր յանձնեցինք անոր մարմինն հողին մինչեւ յարութեան օրուան սպասելու եւ ամէնքս ետ դարձանք խոր արտմութեամբ:

Ի սրտէ Աստուծոյ Հոգւոյն մխիթարութիւնն եւ սփոփանքն կը հայցենք անոր սիրելի ամուսնոյն, զաւակաց եւ բոլոր մերձաւոր ու հեռաւոր սիրելեաց:

Ուսթըր
Մայիս 11, 1902

Մ. Ս. Թ. ՆԱՀԻԿԵԱՆ

ԽԱՐԲԵՐԴԻ ԴԱՇՏԷՆ

Այս տարի Բէ-բէնի մէջ ամէնէն չատ յուղուած խնդիրներէն մէկն ալ Խարբերդի դաշտին Աւետարանական գործի խնդիրն է: Շատ բաներ ըսուեցան, բայց բուն պատճառը ծածկուեցաւ:

Ինչպէս յայտնի է, Աւետարանի գործը վարելու համար Աւետարանի պաշտօնեայ պէտք է: Ասոր պակասը, որոշ կը տեսնուի թէ, ամենամեծ պատճառներէն մէկն է գործին յետադիմութեան: Խարբերդի դիւղերէն գրեթէ տասնեւվեց դիւղեր այցելած եմ ու ոչ մէկ տասներկուքը հիմա քարոզիչ չունին:

Հոս, իրենց գործէն դժգոհ քարոզիչներ Ամերիկա հանգիստ դտնել չջանացեր են, կամ ուրիշ տեղ գործ ստանձնելով հոս թողած գացած են: Հոս կեդ. քարոզիչներու մեծ մասը թէեւ հակադրոցական են, բայց եփրատ Գոլէճի բարձրագոյն կարգի աչակերտները միշտ կը ջանան քարոզիչներու պակասը անզգալի ընել դաշտին մէջ: Քարոզիչներու նախատինքին հանդէպ ներողամիտ ըլլալով դրեթէ ամէն կիրակի քանի մը հատ գիւղերը կը ցրուին քարոզելու համար:

Տեսնուած է թէ քարոզիչներ եւ պատուելիներ, քարոզներու միջոցին եւ ուրիշ պաշտօնական տեղեր, իրենց բերնէն խօսքեր փախցուցած են Գոլէճին դիրքին աննպաստ, թէեւ վերջն ալ ղղյացեր են: Բայց վարժապետներ եւ փրոֆէսորներն ալ պէտք եղած ժամանակ քաջալերած են աչակերտները որ առանց ունկնդրելու այս տեսակ քարոզչաց ղրպարտութեանց՝ իրենց ձեռքէն եկածն ընեն գործին յառաջդիմութեան համար: Գոլէճականներ կարելի եղածին չափ օգնած են քարոզիչներու:

Քրիստ. Ջանից ընկերութիւնը առաքելական յանձնախումբ մը ունի, որուն գործն է կիրակիները քարոզիչներ ղրկել դիւղերը: Գոլէճականք ալ միսիոնարաց ձիերով, երբեմն իրենց ստակով ձի վարձելով եւ մինչեւ անգամ քալելով ալ, բաւական հեռու տեղեր կ'երթան քարոզելու: Մինչ իսկ գոլէճի բարձրագոյն կարգի Լուսաւորչական աշակերտները առանց խտրանքի Բողոքական դիւղերու եկեղեցիները այցելած են քարոզիչներու պակասը դարմանելու համար:

Երկրորդ պատճառ մ'ալ աւետարանի գործին յետադիմութեան այս է որ գիւղերը առանձին առնելով պզտիկ պզտիկ ժողովուրդ են: Գիւղերու մէջ 12–80 տուն Բողոքական կայ: Խուլյոյ միայն բացառութիւն սեպելով, ուրիշ ոեւէ գիւղ անկարող է քարոզիչ մը պահել առանց միսիոնարին աջակցութեան: Շատ մը գիւղերու մէջ զատ վարժապետ իսկ չկայ: Գիւղացիք աղքատ են: Երբոր խնդիրը հոգեւոր տուրքի կու գայ՝ քսակ ունենալին մինչ իսկ կ'ուրանան: Հողէ դիւղը եւ կարմրի բացառութիւն սեպելով, միւսները մինչեւ անգամ չնորհակալութիւն մը յայտնել չատ կը տեսնան գիրենք այցելողներուն: Մինչեւ վերջն ալ միսիոնարութեան եւ գոլէճին բեռ կը բեռնան թէ «Դուք էք պատճառը մեր երեսի վրայ մնալուն:»

Կը յուսանք թէ օր մը այս դանգատները պիտի վերնան, երբոր առանց ուրիշին օգնութեան կրթնելու մենք մեր հոգեւոր գործը վարել գիտնանք:

Խարբերդ — ՏԻԳՐԱՆ Վ. ՀԱԼԱՃԵԱՆ

ԱԶԴԵՐ

Ազգապետարանիս իրաւասութեան պատկանեալ բնիկ Պարտիզակցի Պոլսեցնակ վարսենիկ Մ. Ծարուխիւնեան 8 ամիս առաջ Ազգապետարան դիմելով ամուսնալուծման որոշում պահանջած է, յայտարարելով թէ 18 տարի առաջ Պարտիզակցի Միքայէլ Ծարուխիւնեանի հետ ամուսնացած է եւ միայն 6 ամիս միասին ապրելէ յետոյ՝ ամուսինը մեկնած է իւր քովէն եւ յայնմհետէ բացակայելով՝ երբէք հոգ եւ խնամք չէ ունեցած իրեն նկատմամբ եւ բոլորովին լքած է զինքը:

Դատաստանական խորհուրդը Միքայէլ Ծարուխիւնեանի գտնուած տեղերուն վերաբերմամբ յիշեալին ազգականներէն եւ ծանօթներէ քաղուած տեղեկութեանց համեմատ քանիցս կոչնագրեր ուղղած է անոր հասցէին, բայց պատասխան չէ ընդունած: Արդ ներկայիս կը ծանուցուի որ եթէ յիշեալ Միքայէլ Ծարուխիւնեան Թուականէս մինչեւ 31 օր չներկայանայ Ազգապետարան, կնոջը խնդիրքը նկատողութեան պիտի առնուի իբր բացակայութեան առթիւ:

Կնէ. Ազգապետարանէ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԴԻ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ
Ջոպէլ Հ. Ասոպոր

Գիրք Դ (Մաս Ա). Ուսումնական խորհուրդէն վաւերացուած. Բարձրագոյն Դասընթացքի յատուկ: Գին 5 դահ.: Կեդրոնատեղի, Պ. Պալենց գրատուն, թիւ 20, Զապմագճըլար, Կ. պոլիս:

ԲԱՌԱՐԱՆ
ՀԱՅԵՐԷՆ–ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ
(Մէնասեան)

Հրատարակուեցաւ Մ. Գ. Մինասեանի Հայ–Անգլ. բառարանը եւ կը վաճառուի 30 դահ.ի: Կեդրոնատեղիներն են Պոլիս Ուզուն Զարչը Պաչը թիւ 424, եւ Բերա Ալաճամիի մօտ չիտակ ճամբուն վրայ թիւ 70 Ամերիկեան լամբարավաճառի խանութը:

ՀԱՆԴԷՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ ուրբաթ Սէլամլըզի արարողութենէն ետքը Ֆրանսական դեսպան Մ. Բոնօթան պատիւ ունեցաւ վեհ. Սուլթանին ներկայանալ ոչ–պաշտօնապէս։

Իզմիր–Գասապայի երկաթուղիի ընկերութեան տարեկան ժողովը գումարեցաւ չաբաթ նախագահութեամբ ընկերութեան փոխնախագահ Մ. Օպուանօ։ Տարւոյն լաւ հունձքերուն հետեւանքով տարեկան հասոյթը նախորդ տարւոյ հասոյթէն չատ աւելի եղած է ըստ օրինակի Անատոլուի երկաթուղիի հասոյթին։ Գծին հին մասը 4,107,555 ֆրանք արտադրած է, նոր մասն ալ 1,200,955 ֆրանք։ Կառավարութիւնն իբրեւ հազարամեթրական երաշխաւորութիւն տուած է 3,788,684·87 ֆրանք, որով եկամտեան հասած է 9,097,195·80ի, ամէն ծախքէ դուրս 885,982·77 ֆրանքի չահ մը թողլով։

Կայս. կառավարութիւնը որոշեց ընդունիլ հանգուցեալ Տիլավէր փաշայի որդի Րէուֆ պէյի աղերսագիրը, որով արտօնութիւն կը խնդրուի Ափիոնիա լիճը Թափոզ գետին եւ Պրուսայի նահանգին վերաբերող ուրիշ գետերու ընթացքը ուղղելու, զանոնք ջրանցներով իրարու կապակցելու եւ անոնց վրայ չոգենաւ բանեցնելու համար։ Արտօնագրին պայմանաժամը 60 տարի պիտի ըլլայ, եւ կայս. հրամանագրին թուականէն հաչուելով երկու տարիէն գործի պիտի ձեռնարկուի։

Մաքսային վարչութիւնը մաքսային բոլոր պաշտօնեաներուն հրահանգ տուաւ կայս. զինանչան կրող սիկարի ամէն թուղթեր երկրին մէջ չներմուծել, նոյն իսկ երբ ներածուին այնպիսիներէ, որոնք զինանչանը իրենց գործարանին նշանագրոյմը գործածել արտօնուած են։

Անգլիական դեսպանատունը պատուաստի վերաբերեալ բոլոր կանոնագիրներուն պատճէնը խնդրեց կառավարութենէն։ Այդ կանոնագիրները պիտի զետեղուին պատուաստի ընդհանուր խնդրին վրայ Մր. Թոմսընի ձեռամբ հրատարակելի աշխատասիրութեան մը մէջ։

Մայրաքաղաքիս կեդրոնական վճռաբեկ Ատեանին կողմէ ձերբակալման հրամանագիր հրատարակուեցաւ Պասրայի նամակատան ու հեռագրատան նախկին տնօրէն Լուիֆի էֆ.ի դէմ, որ Պոմպայ փախած է՝ անտի Աղեքսանդրիա երթալու եւ խռովարարական թերթ մը հրատարակելու նպատակով։

Կայս. կառավարութիւնը հրաւիրուած է ներկայացուցիչ ղրկել ապահովագրութեան խնդրոյն վրայ խորհրդակցելու համար Ամերիկայի մէջ գումարելի համաժողովին։

Գոնեայի պաշտօնաթերթը մանրամասն տեղեկութիւն կը հաղորդէ երկրաշարժի այն ցնցումներուն վրայ, որոնք Մայիս 26ին զգացուեցան քանի մը տեղ։ Իապարթայի մէջ քանի մը տուներ փլան եւ եկեղեցի մը վնասուեցաւ թեթեւակի։ Ատալիոյ մէջ ցնցումն զգացուեցաւ, բայց վնաս մը չգործեց։ Պուրտուրի մէջ երկու երեք տուն փլան եւ բանտը սաստիկ վնասուեցաւ։ Պուրտուրէ 7 ժամ հեռաւորութեամբ Արվալի գիւղին մէջ 26 տուն փլաւ եւ ուրիշ 30 տուներ չարաչար վնասուեցան։ Երկու անձեր մեռան եւ հինգ ծանրապէս վնասուեցան։ Պուրտուրէ 8 ժամ հեռու Սէյտիլէրի մէջ երկու տուն փլաւ եւ 18 տուն ալ անբնակելի դարձաւ։

Անատոլուի երկաթուղիի ընկերութիւնը, կամուրջին եւ Հայտարփաշայի միջեւ չոգենաւային երթեւեկութիւնը բարւոքելու համար, Մախսուսէի վարչութեան 120,000 ոսկեայ փոխատուութիւն մը ըրաւ հարիւրին 5 տոկոսով, որպէս զի արագընթաց չոգենաւեր դնուին։

Շաբաթ Ֆերտինանտ իշխանը Պատերազմական նախարարին եւ ուրիշներու ընկերակցութեամբ վիէննայէ ուղեւորեցաւ Սբ. Փեթերսպուրկ եւ, ըստ Նոյոսնէ Փրեսլի, Պուլկարիոյ վարչապետ Մ. Տանէվ ալ Ռուսիա գացած է Պուլկարի ճամբով։

Հանքերու, եւն. վերատեսչութիւնը գաւառային իր ներկայացուցիչներուն չրջաբերական մը ղրկելով պարզեց այն պայմանները, որոնցմով կարելի է տարի մը եւս երկարել հանքային հետազօտութեան արտօնագրի պայմանաժամը։ Նախորդ արտօնագրին պայմանաժամուն լրանալէն առաջ դիմում ըլլալու է։ Այդէն կատարուած գործը խնդրարկուին լուրջ նպատակն հաստատելու է։ Եւ եթէ մարդուն դրամական կարողութիւնը քաջածանօթ չէ, պէտք է որ ներկայացնէ նօտարէ կամ Առեւտրական Սենեակէ մը ստորագրուած վկայագիր մը, որ կը հաստատէ թէ հարկաւոր դրամագլուխն ունի։

Բումէլի Հիսարի դպրոցները, տեղւոյն մէջ ճարակած հարսանիքի հիւանդութեան պատճառով, փակուեցան տասներկու օրուան համար։

Տարտանէլի առջեւ Անգլիական երկու չոգենաւ ընդհարում մը ունեցան։ Մին որ Սեւ Ծովէ կու գար ցորենի բեռով չատ վնասուեցաւ եւ դէպ ի ծովեզր դիմելով ծանծաղուտին մէջ խրեցաւ։

Երկրագործական նախարարը Գոնեայի կուսակալին հաղորդեց Կայս. այն հրամանագիրը, որով կը պատուիրուի կուսակալութեան զանազան կողմերը կատարել պարբերաբար երկրագործական գործիքներուն ցուցադրութիւնը, որպէս զի երկրագործները այդ գործիքներուն կիրառման առաւելութիւնը սորվին։ Թուրքիոյ մէջ գործածուող երկրագործական գործիքներուն հետ ի ցոյց պիտի դրուին երկրաչափական եւ վիրաբուժական գործիքներ անդամ, միանգամայն մի միայն Թուրքիոյ մէջ չհնուած եւ ամէն արհեստի վերաբերեալ գործիքներ, երկու երեք դրացի կուսակալութիւններով գօտի մը կազմելով եւ անոնցմէ մին այդ գօտիին կեդրոն ընտրելով։ Էնկիւրիւի, Գոնեայի եւ Գասթէմունիի կուսակալութիւններէն բաղկացեալ գօտիին կեդրոն ընտրուած է Էնկիւրիւ, Բումէլիի կողմը Սէլանիկի, Մանաստիրի եւ Գոսովայի կուսակալութիւնները կրնան բաղկացեալ գօտիին համար ալ Սէլանիկ։ Ուրիշ կուսակալութիւններու ալ գրուած է որ ըստ այսմ գօտիներ կամ չրջանակներ կազմեն։

Իտուրբոտ թագաւորը պատերազմին վերջանալուն առիթով վեհ. Սուլթանին կողմէ յայտնուած խնդակցութեան համար չնորհակալութիւն յայտնեց հեռագրով։

Գոսովայի կուսակալը խնդրած է տիպար ագարակ մը հաստատել իր կուսակալութեան մէջ։

Սէրվէր կ'ըսէ թէ հինգամեայ պայմանաժամով արտօնագիր մը տրուեցաւ Սիմոն եւ Գաոնիկ էֆ.ներուն, որոնք Եսիզուլէի դուրսը թաղապետութեան կողմէ նշանակելի գետնի մը վրայ փուռեր պիտի չինեն եւ այրեն այն աղբերը որոնք հիմա ծով կը թափուին։ Արտօնատէրերը տարեկան 200 Օսմ. ոսկի պիտի վճարեն եւ թաղաքապետութիւնը պիտի կրէ աղբերուն փոխադրութեան ծախքը մինչեւ մօտ տեղ մը, հաւանօրէն ամէնէն մօտ ծովեզերը։

Անցեալ չաբթու իրիկուն մը մայրաքաղաքիս Թուրք սպասուհիներէն մին, ըստ իր ամէնօրեայ սովորութեան, դնաց կթել իր տիրոջ այծը։ Բայց երբ իր ձեռքը երկնցուց որ այծին ստինքին կպչուած պարկը հանէ, յանկարծական ցաւ մը զգալով ճիչ մը արձակեց եւ ինկաւ անզգայ։ Անոր օգնութեան դիմողները տեսան որ օձ մը ելաւ պարկին մէջէն եւ անհետացաւ պարտէզին մէջ։ Աղջկան թեւը սաստիկ ուռեցաւ, բայց բարեբախտաբար դեղով ազատուեցաւ աղջիկը։

Անցեալ ուրբաթ Հայաբնակ երեք տուն այրեցաւ Իւսկիւտարի Իճատիյէ թաղին մէջ։

Ըստ Սէրվէրի, Ենիճէէ կատաղի չունէ խածատուած 11 անձ ղրկուած է մայրաքաղաքս, որպէս զի կատաղութեան դարմանատան մէջ դարմանուին։

Թուրքեւսերպիական Առեւտրական պայմանագրութիւնը երկուշաբթի ստորագրուեցաւ Բ. Դրան մէջ Արտաքին գործերու նախարար Թէվֆիք փաշայի եւ Սերպիական դեսպան Զօր. Սաւա Կրուիչի ձեռամբ։

Ցունական բոլոր թերթերը Ցոյն Պատրիարքին վրայ գովեստով խօսեցան անոր պատրիարքական ընտրութեան տարեդարձին առիթով։

Բերայի կառավարչութիւնը արգելեց ոգելից ըմպելիներու վաճառումը հրապարակներու եւ Փըթի Շանի մէջ։ Կը կարծուի թէ այս անօրինութեան չնորհիւ պիտի նուազին պատահող արկածներու թիւը։

Պաշտօնապէս ծանուցուեցաւ թէ Մարդահամարի չարձանագրուած գործողութիւնները (ծնունդ, ամուսնութիւն, մահ, տեղափոխութիւն, եւն.) մինչեւ վեց ամիս ալ տուգանքէ զերծ պիտի ըլլան Պետական Խորհրդոյ որոշմամբ, որ վաւերացուած է Կայս. հրամանագրով։

Կէորկիյ Միխայլովիչ մեծ դուքսը եւ մեծ դքսուհին երեքչաբթի մայրաքաղաքս հասան Աթէնքէ։ Կայս. Անձնական Սպայակոյտի պետ Շաքիր փաշա, Ռուսական դեսպանատուն երթալով, բարի գալուստ մաղթեց վեհ. Սուլթանին կողմէ։ Կէորկիյ մեծ դուքսը Ալեքսանտր Բ ձարին կրտսերագոյն եղբայր Միխայիլ մեծ դքսին որդին է։

Բիւթ. Նահանգ. եկեղեց. Միութեան Սինոդին նստաչրջանը անցեալ չորեքչաբթի սկսաւ եւ այս հինգչաբթի փակուեցաւ ըստ սովորութեան տարեկան քարոզով, զոր խօսեցաւ Սինոդին նախագահ վեր. Յակոբ Թաշճեան, եւ Տէրունական Ընթրիքով։

Անցեալ հինգչաբթի, տօն Համբարձման եւ տարեդարձ Սբ. Փրկչի հիւանդանոցին, Հայոց Պատրիարք Հայրը պատարագեց Սբ. Փրկչի մատրան մէջ եւ յետոյ ըստ սովորութեան նախագահեց սեղանի մը եւ հանդէսի մը։ — Գումգափուի մայր եկեղեցիի նորոգման գործը, ինչպէս եւ հանգանակութիւնը, յետաձգուեցաւ։ — Սամսունի Հայ եկեղեցիին վերաշինութեան համար կատարուած հանգանակութիւնը 2,000 ոսկի արտադրեց։ — Իզմիրեանց գրական յանձնաժողովը 12 անդամով մասնախումբ մը կազմեց արդի աշխարհաբարի չատուկ բառարան մը պատրաստելու համար նախագահութեամբ Պատրիարք Հօր։ — Սանիչէի աստիճան չնորհուեցաւ Շերքէթ ի Խայրիչէի հաշուակալ եւ Օսմ. Համալսարանի ուսուցիչ Եուսուֆեան Յովսէփ էֆ.ի, Դ կարգի Օսմանիչէ պատուանշան՝ Առեւտրական Սենեակի Ա խորհրդական Մանուկեան Սենեքերիմ էֆ.ի, Դ կարգի Մէճիտիչէ պատուանշան՝ Աչէնէլլի արտօնատէր Եուսուֆեան Զարեհ էֆ.ի։ — Փիլիպէի Հայ վաճառականներէն Պետրոս էֆ. Աստարճեան կաթուածահար եղաւ ամսոյս սկիզբը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հալոուէյն Ափրիկէի Գլխ հաշուելո՞ւն. Ասասկի հաշտութեան պայմաններուն ամփոփումը. 1. Պօէրները զէնքերնին կ'ըլլան եւ Էտուըրտ Թագաւորը իրենց օրինաւոր վեհապետ կը ճանչնան։ 2. Նախկին երկու հանրապետութիւններու սահմանին գուրս պատերազմի դաշտին վրայ գտնուող ամէն Պօէրներ եւ պատերազմական ամէն գերիներ, երբ խոստանան հաւատարիմ հպատակներ ըլլալ Թագաւորին, տակաւ իրենց ազարակները պիտի վերադարձուին։ 3. Պօէրները պիտի չկորսընցնեն իրենց ինչքը կամ իրենց անձնական ազատութիւնը։ 4. Պօէրներու դէմ ոչ մէկ դատ պիտի բացուի ոեւէ բանի համար, ի բաց առեալ պատերազմի առնորութիւններու հակառակ գործուած արարքները։ 5. Հոլանտերէն պիտի ուսուցուի դպրոցներուն մէջ ուր որ ծնողք փափաքին, եւ Հոլանտերէնի գործածութիւնը պիտի արտօնուի դատարաններուն մէջ երբ անով արդարութեան գործը կը դիւրանայ։ 6. Պաշտպանութեան համար հրացանի պէտք ունեցողներուն հրացան պիտի չնորհուի, երբ արտօնագիր առնան։ 7. Որչափ կարելի է չուտով՝ քաղաքային կառավարութիւն պիտի յաջորդէ զինուորականին, եւ ինքնօրինութեան առաջնորդող երեսփոխանական հաստատութիւններ պիտի ներմուծուին։ 8. Բնիկներու քուէատուութեան իրաւունքի խնդիրը պիտի յետաձգուի մինչեւ որ ինքնօրինութիւն հաստատուի։ 9. Պատերազմական ծախքին պատճառով հողային մասնաւոր տուրք պիտի չհաստատուի։ 10. Որչափ կարելի է չուտով՝ երկու գաղթավայրերուն մէջ ալ ժողովուրդը իրենց տեղերը վերահաստատելու եւ, ուր որ հարկ է, անոնց ուտելիք, սերմ եւ գործիք հայթայթելու համար յանձնաժողովներ պիտի անուանուին, որոնց մէջ տեղացի բնակիչները ներկայացուցիչ պիտի ունենան։ 11. Այս նպատակով յանձնաժողովը կառավարութենէն պիտի ընդունի 3,000,000 Անգղ. ոսկի։ Այս գումարով պիտի վճարուի նաեւ անոնց, որոնք կրնան ապացուցանել թէ Թրանսվալի Թղթադրամ ընդունած են Պօէրներու տրուած ապրանքներու փոխարէն։ 12. Բայ ի 3,000,000 Անգղ. ոսկիի չնորհէն, փոխ դրամ պիտի տրուի, որու համար երկու տարի տոկոս պիտի չառնուի, եւ որ յետոյ որոշ պայմանաժամի մը մէջ պիտի հատուցուի տարեկան 3 առ հարիւր տոկոսով։ Ասոր նպատակն է Պօէրներուն դիւրութիւն տալ որ իրենց ագարակները չէնցնեն նոր կենդանիներ գնելով։ Բայց փոխառութիւնն պիտի չըլլայ ապստամբներուն կամ օտարազգիներուն։ Մր. Պալֆուր այս պայմանները ընդարձակօրէն բերեւ. Ժողովին հաղորդելէ ետքը ըսաւ թէ նկատմամբ Բրիտանական այն հպատակներուն որոնք ապստամբեցան՝ որոշուած է որ հասարակ զինուորները ուրիչ պատիժ չկրեն, բայց միայն ցկեանս զրկուին ընտրական իրաւունքներէ։ Անոնք որ աւելի բարձր դիրք զրաւեցին՝ իրրեւ դաւաճան պիտի դատուին եւ դատարանի վճռին համաձայն պիտի պատժուին, սակայն պայմանով որ երբեք մահու պատիժ չտրուի։ Հաչտութեան պայմանները դրեթէ ամէն ուրեք հաւնուեցան Անգղիոյ մէջ, ուր կը զգացուի թէ Մեծ Բրիտանիոյ դերիշխանութիւնը ապահովուած է, եւ միեւնոյն ժամանակ նախորդ թշնամիներուն հանդէպ ցուցուած է վեհանձնութիւն մը, որ չատ պիտի նպաստէ պատերազմի վէրքերուն բուժման եւ երկու ցեղերուն միջեւ սիրալիր յարաբերութիւններու հաստատման։ Իննդակցական հարիւրաւոր հեռագիրներ հասան Էտուըրտ Թագաւորին, եւ Բրիտանական պետութեան ամէն կողմը մեծ ցնծութիւն կը տիրէ։ Արդարեւ բովանդակ քաղաքակիրթ աշխարհ կը մասնակցի այդ ցնծման։ Պօէրներու անձնատուութիւնը կը չարունակէ անընդհատ։ Լորտ Քիչընըր Յունիս 6ին տեղեկագրեց թէ 1,154 մարդիկ յանձնեցին իրենց զէնքերը եւ ապա ջերմապէս ծափահարեցին Թագաւորին անունը։ Նորագոյն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ 1,239 մարդիկ ալ անձնատուր եղան յանձնելով 3 թնդանօթ եւ բաւական ռազմանիւթ։ Անձնատուր եղած Պօէրները կ'արտօնուին ուղղակի իրենց ագարակները վերադառնալ ընտանիքով, ուր կրնան իրենց անմիջական պէտքերը հոգալ։ Անոնց թոյլ կը տրուի ապաստանի բանակեցողներէն առնել իրենց կիները եւ ընտանիքները։ Աւելի նոր հեռագրի մը համաձայն, որ սակայն պաշտօնական չէ, անձնատուր եղած Պօէրներու թիւն հասած է 7,000ի, որ կը բովանդակէ հարկաւ մեծագոյն մասն այն Պօէրներուն որոնք տակաւին պատերազմի դաշտին մէջ էին։ Թագաւորը դերակոմսի աստիճան տուաւ Լորտ Քիչընըրի, եւ Հորդրդարանի երկու ժողովներն ալ 50,000 Անգղ. ոսկւոյ չնորհ մը քուէարկեցին իրրեւ վարձ Լորտին ծառայութիւններուն։ Երեսփ. Ժողովին մէջ առաջարկը մատուցուեցաւ Մր. Պալֆուրէ եւ երկրորդուեցաւ Ընդդիմադիրներու պետէն Սըր Ֆէյմըլը Պէնըրմէնէ։ Իրլանտական կուսակցապետ Մր. Րէտմընտ առաջարկին ընդդիմացաւ՝ ամբաստանելով զԼորտ Քիչընըր իբրեւ աղայոյ ու կիներու դէմ պատերազմող։ Նախարարականները չուզեցին այլեւս անոր մարիկ ընել եւ խեղդեցին անոր ձայնը, երբ փորձեց չարունակել իր խօսքը։ Ապա առաջարկն ընդունուեցաւ 44ի դէմ 380 քուէով։ Յետոյ Մր. Պալֆուր առաջարկեց չնորհակալութեան քուէ տալ կայսր. զօրաց։ Բայց Մր. Րէտմընտ ասոր ալ հակառակեցաւ եւ Իրլանտացի 42 երեսփոխաններ հակառակ քուէ տուին, մինչ 382 երեսփոխաններ ինպաստ քուէարկեցին։ Կիրակի զոհաբանական պաշտօն կատարուեցաւ Սբ. Պօղոսի մայր եկեղեցիին մէջ, ուր ներկայ գտնուեցան Թագաւորը եւ Թագուհին եւ Ուէյլսի իշխանը եւ իշխանուհին։

Ֆրանսա. Հանրապետութեան Նախագահը Էլիզէի պալատը կանչեց Արմատական կուսակցութեան նախկին պետը Մ. Պրիսոն, եւ անոր առաջարկեց կազմել նոր նախարարութիւնը։ Պետական այս մարդը, որ պատճառով մը իր նախկին աղդեցութիւնը կորուսած է մեծ մասամբ, գիտնալով որ հաւանօրէն պիտի չյաջողի, չընդունեցաւ նախագահին առաջարկը։ Փանիդա նախագահ եղած է երեսփ. Ժողովի, բայց տեսաւ թէ իր նախորդ կուսակիցները այդ պաշտօնին համար կը նախընտրեն զՄ. Պուրժուա եւ հաւանօրէն Մ. Պուրժուա կրնար վարչապետ ըլլալ, եթէ չյայտնէր թէ միւս պաշտօնը նախամեծար կը համարի։ Ապա Նախագահը կանչեց զՄ. Բոնպ, Միջերկրականեան եւ Կրթական նախկին նախարար, որ Փրանսայէ դուրս չատ ծանօթ չէ եւ որ սակայն մեծ վստահութիւն կը վայելէ Արմատական կուսակցութենէն իրրեւ հաստատամիտ «Հակակղերական»։ Սա կազմեց նախարարութիւն մը, ուր ինք կը ստանձնէ Ներքին եւ Կրօնական գործերու նախարարի պաշտօնները։ Նախորդ դահլեճի անդամներէն Արտաքին գործերու նախարար Մ. Տէլքասէ եւ Պատերազմական նախարար Զօր. Անտրէ միայն կը պահեն իրենց պաշտօնները։ Միւս նորընտիր նախարարներուն մէջ ամէնէն քաջածանօթն է Ելեւմտական նախարար Մ. Րուվիէ։ — Փարիզի ոստիկանութիւնը դեռ չկրցաւ Իւմպէռներու հետքը գտնել յորմէհետէ յեղափոխութեան անունք փարիզէ։ Լրագրի թղթակիցներ քանի մը տեղեր ցոյց տուին ուր երեւցած կամ դէպ ուր դիմած կարծուեցան անոնք։ Բայց միշտ սխալ ելան այս կարծիքները։ Իւմպէռներու օրէնսդէտ խորհրդարանը 3,700,000 Ֆրանք յանձնեց պաշտօնական հաչուակալին, որու յանձնուած է հաչուեյարդարութիւնը ապահովագրական այն ընկերութեան որու հետ կապակցուած էին Իւմպէռները։ Այդ գումարը կը բաւէ ընկերութեան բոլոր պարտքերուն։ Դատական նորընտիր նախարար Մ. Վալէ կ'ըսէ թէ ինք ամենայն ժրութեամբ պիտի հետապնդէ գործը, ի'նչ ալ ըլլան հետեւանքները բարձր դիրքի տէր անձանց ոմանց համար։

Սպանիա. Անգղիական Թերթերը լեցուն են նկարագրութեամբ այն պատրաստութիւններուն, որոնք կը տեսնուին Էտուըրտ Թագաւորին եւ Ալեքսանտրա Թագուհիին Թագադրութեան հանդէսին համար, որ տեղի պիտի ունենայ Յունիս 26ին։ — Սաքսոնիոյ Ալպրէխթ Թագաւորը ծանր հիւանդ է եւ հեռագրալուրի մը համաձայն անյոյս վիճակի մէջ կը գտնուի։ Ն. Վեհափառութիւնը իր 75րդ տարեդարձին մէջ է եւ 1873ին սկսաւ իր գահակալութիւնը։ Զաւակ չունի, բայց իր եղբայրը եւ ժառանգը, կէսրկ իշխան, բազմաթիւ զաւակ եւ թոռ ունի։ — Ֆրանսական Թերթ մը Մարթինիք կղզիին վրայ իսօսելով կ'ըսէ թէ կղզիին միայն մէկ տասներորդ մասը աւերուած է եւ թէ Սէն Փիէռ քաղաքին կործանումէն զատ չատ մեծ կորուստ տեղի չէ ունեցած։ Բայց քաղաքին կործանմամբ հազարաւոր կեանքեր կորսուեցան եւ նիւթական կորուստը 100 միլիոն Ֆրանք կը հաչուուի։ Շաքարը կղզիին արտածութիւններուն հարիւրին 85ը կը կազմէր, եւ չաքարեղէգի տնկատուներուն եւ չաքարի գործարաններուն 4/5ը անվնաս կը մնան։ Բաքսօի տնկատունները, որ կղզիին հիւսիսակողմը կը գտնուէին, աւերուեցան, բայց սուրճի տնկատուներուն մեծ մասը անվնաս են։ Սակայն կը տեղեկացրուի թէ չարթի Փրլէ լեռը նորէն ոտակալի բորբոքում մը ունեցաւ, եւ թէ ծծումբի խիտ ծուխեր չրջապատեցին Ֆոռ տը Ֆրանս քաղաքը, որ քանի մը ժամ խաւարի մէջ մնաց։ Մարթինիքի եւ Սէնթ Լիւչիայի միջեւ պտնուող նաւերու մէջէն դիտուեցաւ թէ ծովը կը բարձրանար ընդծովեայ բորբոքումներու ի'նչան։ — 1901ին Ֆինլանտայէ գաղթեցին 12,659 հոգի, մինչդեռ 1898էն առաջ գաղթողներու տարեկան միջինը իբր 3,000 կ'ըլլար։ Կ'ենթադրուի թէ այս տարի գաղթողներու թիւը 35,000ի պիտի հասնի։ — Մայիս ամսոյ մէջ Նիւ Եորք ժամանող գաղթականներու թիւը 92,485 եղաւ։ Անօրինակ է այս, քանզի մինչեւ ցարդ մէկ ամսոյ մէջ ժամանողներուն մեծագոյն թիւն էր 73,000 որ երեւցաւ 1893 տարւոյ Մայիսին։ — Երկաթուղւոյ Անգղիական եւ Ֆրանսական ընկերութիւններուն մէկ նոր կարգադրութեամբ Լոնտոնէ Փարիզ եւ Փարիզէ Լոնտոն հեռաւորութիւնը 6 ժամ եւ 50 վայրկեան վերածուեցաւ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Գանոալեաէ		28	31
Բուէնոսէյրէս երկաթուղի		112	75

ԴՐԱՄԻ, Օսմ. ոսկին 100է

Մէճիտիյէ	108 07	Նաբոլէօն	87 26
Մէճալիք	103 20	Գրմիջ	54 08
Մանր արծաթ	103 30	Անգղ. ոսկի	110 06
Ռուսիոյ բոլ	90	Մանէթ թղթ.	8 59

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ԾԱՂՈՒ ՊՈՅՃԱՃԵԱՆ
Ֆիլճաճըլար Եոփուշը, Ամերիկան Խան